26ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7011 — 27 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1909 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 18 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1327 — 9 Février 1909 — 26me année — N. 7011

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՈՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 80 Գ.
» » վեցամսեայ 45 »
Պատուոյ համար տարեկան 108 »
» » վեցամսեայ 60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 35 Ֆր.
» » վեցամսեայ 20 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌وللك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه قلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ԲԱՐԻԶԻ ՔՕՆԿՐԷԻՆ ԱՌԹԻՒ

Իզմիրի Արեւելեան Մամուլին յունուար 13ի թիւին մէջ Պ. Սուքրէ Պարթեւեան ընդհանուր տեսութիւն մը կը սկսի 1908—1909 տարեշրջանին վրայ և կը խօսի յուլիս 11էն առջի դէպքերուն մասին։ Այս առաջին յօդուածին մէջ մասնաւորապէս իր քննադատութիւնը առարկայ դարձած է 1908ի սկիզբը Բարիզ գումարուած Քոնկրէսն, որուն մասնակցեցան գլխաւորապէս Երիտասարդ-Թուրք քօմիթէները և Հայ Յեղ. Դաշնակցութիւնը։

Պ. Պարթեւեան կը խօսի իբրեւ նախկին Հնչակեան մը (հիմակ անդամ է Հայ Սահմ. Ռադիկալ կուսակցութեան), և բնականաբար իր կուսակցական հատուածակողմին մէջէն կը դիտէ անցեալ պատմական եղելութիւնները, որոնք յուզեցին մեր ազգային կեանքը, և մասնաւորապէս Բարիզի Քոնկրէսն և անոր յարակից պարագաները։

Թէեւ անցեալ տարի, արտասահմանի մէջ, հայ մամուլը մեկնի հեղեղներ սպառեց այս պատմական եղելութեան ուսումնասիրութեանը և վերլուծութեանը համար, թերուդէմ վէճեր տեղի ունեցան՝ Քոնկրէսին չմասնակցող կուսակցութեանց և մասնակցող կուսակցութեան զանազան օղակներուն մէջ, չէզոք թերթերն իսկ, ինչպէս Լուսաբեր, զբաղեցան այդ խնդրով՝ իրենց էջերուն մէջ իսկ ընդունելով այդ Քոնկրէսին նպաստաւոր թէ անոնցմէ գրուածքներ, լսարաններու բեմերը թողացին թեր ու դէմ հռետորներու պոռչտուքներուն տակ, ու թէեւ արտասահմանի հայութիւնը քիչ շատ լուսաբանուեցաւ այս աղմկալարոյց պատահարին պատճառներուն և արդիւնքներուն մասին, սակայն Թուրքիոյ հայութիւնը դեռ մեծ մասամբ անտեղեակ կը մնայ։ Ասոր համար, կրնայ պատահիլ որ, այդ Քոնկրէսին միակողմանի քննադատութիւնը նախապաշարմամբ մերթը և անձէրդ և ծուռ դատումի մը մղէ զանոնք, որով հարկ կ'ըլլայ Պ. Պարթեւեանի տեսութեան մէկ քանի կէտերուն վրայ խօսիլ՝ անկաշկանդ տրամադրութեամբ և ոչ-կուսակցականի ոգիով։ Այսպէս միայն կարելի կ'ըլլայ ի վեր հանել մեծ կարեւորութիւնը Բարիզի Քոնկրէսին և ճշդել այն պարագաները, որոնք մղեցին Դաշնակցութիւնը վերջապէս համերաշխութեան ձեռք կարկառելու Թուրք յեղափոխականներուն։

«Հայկական շարժումը, կ'ըսէ Պարթեւեան, քանի տարուան արիւնալից փորձառութենէ մը ետքը, իր վերջին փուլին մէջ կը մտնէր 1908ի սկիզբը, երբ յեղ. բանակին մէջ մաքը խմբական ցոյցերու և անհատական գիւղացոյցութեան ապարդիւն պայքարը մղելէ յուսահատած, ազգային-յեղափոխական համերաշխութիւնը մերժելով՝ կ'երթար ապաւէն փնտռել անվաղորդայն համաձայնութեան մը մէջ փարիզեան Թուրք Քոմիթէներու հետ։ Որոնք մինչեւ այն ատեն խօսքի ու թուղթի գործունէութենէն մը անդին խլրատած չէին, մինչ հայ յեղափոխական միւս խմբակցութիւնները՝ հայ-թրքական համերաշխութեան գաղափարին անկեղծօրէն յարելով հանդերձ՝ չէին հրաժարեր ազգային դասէն։...»։ Ազգային դա՞ս։ Բայց ասկա՞ Թուրքիոյ ազատագրութեան դասն էր, կամ չատ չատ, եթէ կ'ուզէք աւելի դիւանագիտական բացատրութիւն մը, հայաքնակ վեց նահանգներուն բարեկարգութեան հարցը, որ դարձեալ ուրիշ բան չէր բայց եթէ Անատոլուի ներքին մասին անդորրումը՝ հիմնուած ազգեցիկ դրութեան մը վրայ։ Բայց ես չեմ հասկրնար թէ ի՞նչպէս կարելի է հայ-թրքական համերաշխութեան յարելով հանդերձ չհրաժարիլ ազգային դասէն, ընդունելով որ «ազգային դա՞ս» բացատրութեան մէջ կ'ուզուի մտցնել «անկախ Հայաստան»ի մը գաղափարը։ Անկախ Հայաստանի գաղափար և հայ-թրքական համերաշխութիւն այնպիսի բաներ են որ ամէն վայրկեան կից կը զարնեն իրարու և չարունակ հեռու կը փախչին իրարմէ։ Արդ, միւս յեղ. խմբակցութիւնները—այսինքն հին և նոր Հնչակեան կուսակցութիւնները — դիւրաբար ընդունող երկու այս անհաշտելի գաղափարներուն հաշտելիութիւնը կը ձգտին եղեր։ Պա՛հ։ Ասիկա աչխարհիս ութերորդ հրաշալիքը կ'ըլլար։ Բայց որովհետեւ հրաշքներու դարը անցած է, և իրականութեան կարծր գարու մը մէջ կ'ապրինք, Դաշնակցութիւնը ազատագրութեան ընդհանուր դատին յաջողութեան համար ձեռք մեկնեց արիաբար և անկեղծօրէն՝ իր իսկ եղբայրներուն, Բարիզի մէջ, 1908ի սկիզբները։

Եւ մինչ Պ. Պարթեւեան, որ տասը տարի արտասահման Հնչակեան գործիչ-հրապարակագրի արկածալից կեանքը ապրեցաւ, բոլորովին չի բացատրեր այն կէտը թէ ինչու Հնչակեան կուսակցութիւնը չմասնակցեցաւ Բարիզի Քոնկրէսին՝ այս պարագան կարծես դիտմամբ մոռնալ ձգել ուզելով, այդ միեւնոյն կուսակցութեան ամէնէն հեղինակաւոր անդամներէն մէկը յեղափոխական բեղմնաւոր կեանքը մը ապրած — ինձի յայտնած է անձամբ թէ «Հնչակեան կուսակցութիւնը պատրաստ էր Բարիզի Քոնկրէսին ձեւը անպատեաբեր չըլլար կուսակցութեան համար և եթէ մասնաւոր Քոնկրէսին գումարումէն միայն երկու եբեք օր առաջ ուղղուած չըլլար այդ կիսկատար հրաւէրը «որով ժամանակ չեղաւ բոլոր կեդրոններուն և գլխ. գործիչներուն միջեւ խորհրդակցական համաձայնութիւն մը գոյացնել։» Քանի է որ՝ եթէ ամէն ձեւակերպութիւն լիովին կատարուած ըլլար՝ Հնչակեան կուսակցութիւնը պիտի երթար Քոնկրէսին։ Թէեւ միւս կողմէ, լաւատեղեակ աղբիւրէ իմացած եմ նաև որ Դաշնակցութեան կողմէ Հնչակեան կուսակցութեան ուղղուած հրաւէրը ամէն մասամբ անթերի հրաւէր մըն էր և առատ ժամանակ կուտար խորհելու խորհրդակցելու։ Հակառակ ասոր, Հնչակեան միացեալ կուսակցութիւնը մերժած էր իր մասնակցութիւնը հայ-թուրք համերաշխութեան։

Անշուշտ անցած գացած և կարծես թէ այլեւս անվերադառնալի դէպքերու մասին յայտնուած կարծիքներ առնուազն կիրքի, անձնական ու կուսակցական նկատումներէ դերծ կ'ըլլան այս բոպէիս մանաւանդ, ընդհանուր զինադադարի այս շրջանին, ուր գոնէ Սահմանադրութեան հռչակում մը քաղաքական խաղաղ մարմիններու երեւոյթը առաւ հայ յեղ. կուսակցութիւններուն։ Հետեւաբար կարելի չէ մասնաւոր զգացումի մը կամ նկատողութեան վերագրումը ընել ինձի, եթէ հարցնեմ Պ. Պարթեւեանի թէ՝ քանի որ Հնչ. միացեալ կուսակցութիւնները համամիտ չէին հայ-թուրք համերաշխութեան մը ծրագրին, և այդ պատճառով չմասնակցեցան Բարիզի Քոնկրէսին, Սահմանադրութեան հռչակումէն ետքը ինչու՞ իրենց ներկայացուցիչները Պոլիս փութացուցին խմբովին, որոնք Օսմ. Քոմիդէին ներկայանալով՝ համամտութիւն յայտնեցին ստեղծուած նոր կացութեան — որ բնաւին չէր համապատասխաներ հնչակեան ընթացքին և ծրագրին — և դաւադրական ամէն գործունէութիւնն դադրեցուցած հռչակեցին։

Ասիկա աւելի մեծ հակասութիւն մը չէ՞ր։

Եր. Սրմաքէշխանլեան

ԱՆԱՂՄՈՒԿ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Ճանապարհորդութեանս ընթացքին շատ բաներ տեսայ, տեսայ մանաւանդ, թէ ամէնէն շատ ազմուկ հանողները չեն որ միշտ ամէնէն շատ գործը կ'արտադրեն։ Եթէ կ'ուզէք, ընդհակառակը։

Տեսայ քաղաքներ որոնց անունները մեծ են և համաւաւոր, տեսայ մարդիկ որոնք հարուստ են և դիրքի տէր, և հետեւաբար, իրենց շրջանակին մէջ, իրե՛նք ալ համաւաւոր, տեսայ մանաւանդ — և ասի մեծ քանակութեամբ, — քննադատներ, խրատ-տուողներ, տգէտ բանգէտներ և անխելք խելացիներ, բայց իսկապէս գործ արտադրողներ շատ քիչ տեսայ և այդ եղաւ իմ մեծագոյն ցաւս։

Ամէն մարդ կը խօսի թէ այսպէս ընելու է, կամ այնպէս շարժելու է, շատեր կը քարոզեն թէ այս ուղղութեան հետեւելու է կամ այն ուղղութեան և ամէնէն ծանրագլուխը կ'աւելցնէ.— Իրա՛ւ ասկատելու է, աչխատելու է...Բայց ճշմարտութիւնը կեղծելով չէ որ կարելի է առաջդիմել. ախտերուն անունները ճշդօրէն տալը լաւագոյն միջոցն է անոնց դարմանը գտնելուն. և եթէ կ'ուզէք իմանալ, իսկական պատճառը այն անվերջանալի խեղճութեան որ գրաւեր է մեր բնագաւառներու և բարոյական և ֆիզիքական ուխտերները, դուք պէտք է զայն փնտռէք այն անաւոր ցաւին մէջ որ կը կայանայ գործող մարդու չգոյութեան և խօսողի չատութեան մէջ։

«Գործող մարդ» ամէն մէկ քաղաքի մէջ հազիւ կը գտնենք քանի մը հատ, անոնց մեծագոյն մասն ալ անփորձներ ըլլալու պայմանաւ։ Մնացածները լեգէոններով, յուլօրէն, մեղկօրէն պարած են կոնակի վրայ, որպէս զի երջանկութիւնը գայ իյնայ իրենց բերնին մէջ։

Եւ այս այսպէ՛ս է ոչ թէ միայն Հայերուս համար, այլ մանաւանդ մեր Թուրք եղբայրներուն համար, որոնք հասարակական գործունէութեան ալիքն իսկ նկատող մարդեր գրեթէ բնաւ չունին տակաւին գաւառներուն մէջ։

Շատեր «Իթթիհատ վէ Թէրաքգը»ի անդամ են եղած անոր համար որ օրուան իրականութիւնը «այնպէս» կը պահանջէ, և au food ո՛չ իթթիհատ-միութենէն լուր ունին, ո՛չ ալ Թէրաքգը-յառաջադիմութենէն։

Գործող և գիտակից մարդերու չգոյութեան այս մտապատն մէջ, իսկապէս իմ վրայ ոլոսիսի տպաւորութիւնը բրին սակաւաթիւ ուրախաւէտ երեւոյթները որոնց պատահեցայ։ Ատանայէ են Սամսունի հայ կանանց Միութիւնը որ թէեւ վերջերս իմ ներկայութեամբ կազմուած բայց եռանդուն գործունէութիւն մը ցոյց կուտայ և ջանք չի խնայեր կուլտուրական հողի վրայ կնոջական շարժում մը ստեղծելու, յետոյ Թօքատի հայ Յառաջդիմասիրաց Ակումբը որ կը զբաղի մասնաւորապէս թատերական ներկայացումներով, ժողովուրդը դաստիարակելու և երրորդ՝ Եէնի-Խանի գիւղական դասախօսութիւններ։

Իսկ արդէն թէ աս երեք հաստատութիւններէն առաջինը «Սամսոնի Հայ Կանանց Միութիւն»ը նոր է, հազիւ ունի երկու ամսուան գոյութիւն մը. այնուամենայնիւ անոր հոգին կազմող քանի մը եռանդուն և համոզուած կիներու ունեցած գործելու սէրը տեսակ մը երաշխիք է որ ան պիտի չմայ խօսքի կազմակերպութիւն մը, այլ պիտի գիտնայ գործ արտադրել անդուլ աշխատանքով։ Պիտի կազմակերպէ լսարաններ, երեկոյթներ, նուագահանդէսներ և այսպէսով պիտի ջանայ գաւառներու մէջ դարերէ ի վեր կանանց տրուած կրաւորական դերքէն դուրս հանել մեր իգական սեռը։ Եւ ես յոյս ունիմ որ եթէ ան առանց վնասելու աչխատի, պիտի յաջողի իր մտադրութեանց մէջ։

Երկրորդը՝ Թօքատի Հայ Յառաջդիմասիրացը նմանապէս նորակազմ է, յամենայն դէպս Սահմանադրութեան հռչակումէն յետոյ երեւան եկած։ Անդամները որոնցմէ շատերուն հետ տեսնուեցայ, սիրով ստանձնած են իրենց գործը և մեծ ցանկութիւն ունին կարելի եղածին չափ եռանդուն ըլլալու և, քանի որ այդպէս է, անպայման օգտակար պիտի ըլլան։ Միայն թէ ցաւով տեսայ որ լոկ բուրժուական լեզուաւ ներկայացումներ սարքած են ցարդ. ես սկզբունքով դէմ չեմ որ մերթ ընդ մերթ թուրքերէն թատերգութիւններ ալ ներկայացնեն, քանի որ այս կողմերու թուրքերուն մէջ այդ տեսակ ձեռնարկներ ընելու ընդունակ մարդիկ չգտնուելով թուրք ամբոխը կրթելու պարտաւորութիւնն ալ մերիններուն վրայն կը ծանրանայ, բայց ճիշդը ըսելով, միւս կողմէ, անտերիկ է նաեւ որ հայ երիտասարդներ կազմեն հայ Յառաջդիմասիրաց ընկերութիւն մը և հայ լեզուն մոռնան բոլորովին։ Ներկայացուած խաղերու մեծամասնութիւնը պէտք է ըլլայ հայերէն լեզուով, հայ հոգեբանութիւնով և հայ ժողովուրդին համար և փոքրամասնութիւնը միայն թուրքերէն։ Հայուն պարտաւորութիւնն է թուրքը կրթել, բայց նախ Հայը մտոյ՝ թուրքը։ Թէեւ այսպեղ, փակագծի մէջ, պէտք է ըսեմ որ Թօքատի Յառաջդիմասիրացը իր ցարդ ներկայացուցած խաղերով ո՛չ հայը կրնայ կրթել, ո՛չ ալ թուրքը։ Թոյն-դաշտնական, Բաալիէ աղ Մօնթէքէնեան ծիծաղելի ծիծաղ վէպերը բիւրի վերածելով և երեւակայական խենթ ու խելառ էնթրիկներ իբրեւ թատերգութիւն բեմին վրայ ներկայացնելով, մարդոց ո՛չ հոգին կարելի է կրթել, ոչ միտքը։ Այս դիտողութիւնը ես անձամբ ալ բրի Յառաջդիմասիրացի անդամներուն և իբրեւ արդարացում-պատասխան այն ստացայ իրենցմէ թէ «ժողովուրդը զարգացած չըլլալով սասկ բաներէն կ'ախորժի»։ — Եւ սխա՛լ է այդ տրամաբանութիւնը։ Ժողովուրդին ախորժածը չէ որ պիտի տանք իրեն, այլ պիտի ջանանք ախորժելին անպայման միացնել օգտակարին։ — Այսպէս ամէն գործունէութիւն ի դուր է և իրաւունք չունի «հասարակական» կոչուելու։

Իսկ ամէնէն հիանալին Եէնի Խանի գիւղական դասախօսութիւններն են։

Եէնի Խան, գիւղաքաղաք մըն է 250 տուն հայ և 350 տուն Թուրք բնակչութեամբ, Սեբաստիոյ նահանգին մէջ, Թօքատէն Սըվազ տանող ճամբուն գրեթէ մէջտեղը, Զամբըկէլի համբաւաւոր լեռան ստորոտը։ Արտաքոյ կարգի գրեթէ ոչինչ չունի, անուն ալ անձանօթ է աչխարհի։ Անոր մեծագոյն ծառայութիւնը եղած է ցարդ ճամբորդներուն քիչ-շատ յարմար օթեւաններու հայթայթումը։ Բայց, իմ կարծիքով, տակէ ետքը Սեբաստիոյ նահանգին մէջ այդ գիւղաքաղաքը պիտի գրաւէ անպայման առանձնապէս շահեկան դիրք մը։

Հազիւ հասեր էինք Եէնի Խան, երբ երկու երիտասարդ գիւղացիներ, հարիւրապետ Բեազիմ պէյ և գօլ աղասի Դաստրի էֆ. եկան գտնել քիզ մեր խղճուկ իջեւանին մէջ։ Երկուքն ալ կրթուած անձնաւորութիւններ՝ էապէս անկեղծ յեղափոխականներու տպաւորութիւնը բրին մեր վրայ, երկուքն ալ իրենց պաշտօնին բերմամբ գտնուած Վանի և Բազէշի կողմերը բացառիկ դիտավանքով մը կը խօսէին Դաշնակցութեան գործունէութեան վերաբերմամբ և սրտաբուղխ չեչտով կը յիշատակէին Դաշնակցական զանազան գործիչներու անունները որոնցմէ ոմանց անձնապէս ալ ծանօթացած են եղեր։ Ինքնաբերաբար իրենց դալ և մեզ դտնելու այդ ժեմիր այնքան յեղակարծ էր մեզի համար և անակնկալ որ այդ բոլոր խօսքերը մեր վրայ չբրին յամենայն դէպս։ Ես սկսայ տեսայ որ լոկ բուրժուական լեզուաւ ներկայացումներ սարքած են ցարդ. ես սկզբունքով դէմ չեմ որ մերթ ընդ մերթ թուրքերէն թատերգութիւններ ալ ներկայացնեն, քանի որ այս կողմերու թուրքերուն մէջ այդ տեսակ ձեռնարկներ ընելու ընդունակ մարդիկ չգտնուելով թուրք ամբոխը կրթելու պարտաւորութիւնն ալ մերիններուն վրայն կը ծանրանայ, բայց ճիշդը ըսելով, միւս կողմէ, անտերիկ է նաեւ որ հայ երիտասարդներ կազմեն հայ Յառաջդիմասիրաց ընկերութիւն մը և հայ լեզուն մոռնան բոլորովին։ Ներկայացուած խաղերու մեծամասնութիւնը պէտք է ըլլայ հայերէն լեզուով, հայ հոգեբանութիւնով և հայ ժողովուրդին համար և փոքրամասնութիւնը միայն թուրքերէն։ Հայուն պարտաւորութիւնն է թուրքը կրթել, բայց նախ Հայը մտոյ՝ թուրքը։ Թէեւ այսպեղ, փակագծի մէջ, պէտք է ըսեմ որ Թօքատի Յառաջդիմասիրացը իր ցարդ ներկայացուցած խաղերով ո՛չ հայը կրնայ կրթել, ո՛չ ալ թուրքը։ Թոյն-դաշտնական, Բաալիէ աղ Մօնթէքէնեան ծիծաղելի ծիծաղ վէպերը բիւրի վերածելով և երեւակայական խենթ ու խելառ էնթրիկներ իբրեւ թատերգութիւն բեմին վրայ ներկայացնելով, մարդոց ո՛չ հոգին կարելի է կրթել, ոչ միտքը։ Այս դիտողութիւնը ես անձամբ ալ բրի Յառաջդիմասիրացի անդամներուն և իբրեւ արդարացում-պատասխան այն ստացայ իրենցմէ թէ «ժողովուրդը զարգացած չըլլալով սասկ բաներէն կ'ախորժի»։ — Եւ սխա՛լ է այդ տրամաբանութիւնը։ Ժողովուրդին ախորժածը չէ որ պիտի տանք իրեն, այլ պիտի ջանանք ախորժելին անպայման միացնել օգտակարին։ — Այսպէս ամէն գործունէութիւն ի դուր է և իրաւունք չունի «հասարակական» կոչուելու։

Իսկ ամէնէն հիանալին Եէնի Խանի գիւղական դասախօսութիւններն են։

Եէնի Խան, գիւղաքաղաք մըն է 250 տուն հայ և 350 տուն Թուրք բնակչութեամբ, Սեբաստիոյ նահանգին մէջ, Թօքատէն Սըվազ տանող ճամբուն գրեթէ մէջտեղը, Զամբըկէլի համբաւաւոր լեռան ստորոտը։ Արտաքոյ կարգի գրեթէ ոչինչ չունի, անուն ալ անձանօթ է աչխարհի։ Անոր մեծագոյն ծառայութիւնը եղած է ցարդ ճամբորդներուն քիչ-շատ յարմար օթեւաններու հայթայթումը։ Բայց, իմ կարծիքով, տակէ ետքը Սեբաստիոյ նահանգին մէջ այդ գիւղաքաղաքը պիտի գրաւէ անպայման առանձնապէս շահեկան դիրք մը։

Հազիւ հասեր էինք Եէնի Խան, երբ երկու երիտասարդ գիւղացիներ, հարիւրապետ Բեազիմ պէյ և գօլ աղասի Դաստրի էֆ. եկան գտնել քիզ մեր խղճուկ իջեւանին մէջ։ Երկուքն ալ կրթուած անձնաւորութիւններ՝ էապէս անկեղծ յեղափոխականներու տպաւորութիւնը բրին մեր վրայ, երկուքն ալ իրենց պաշտօնին բերմամբ գտնուած Վանի և Բազէշի կողմերը բացառիկ դիտավանքով մը կը խօսէին Դաշնակցութեան գործունէութեան վերաբերմամբ և սրտաբուղխ չեչտով կը յիշատակէին Դաշնակցական զանազան գործիչներու անունները որոնցմէ ոմանց անձնապէս ալ ծանօթացած են եղեր։ Ինքնաբերաբար իրենց դալ և մեզ դտնելու այդ ժեմիր այնքան յեղակարծ էր մեզի համար և անակնկալ որ այդ բոլոր խօսքերը մեր վրայ չբրին յամենայն դէպս։

"ԱՐԵՒԵԼՔ„Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — ՐԱՖՖԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ (119)

Դ.

ԱՐԱՔԻՍԻ ՈՐՈԳԱՅԹՆԵՐԸ

«Շատ բնական է, որ այդ ներքին երկպառակութիւնը պիտի յարուցանէր և ներքին պատերազմ։ Մեր հակառակ կուսակցութիւնը դիմեց հռովմէական օգնութեան, իսկ մենք դիմեցինք պարսկական օգնութեան։ Սկսուեցաւ ներքին կռիւը՝ ներքին արիւնահեղութեան հետ։ Թէ ինչով կը վերջանայ,—այդ Աստուծոյ ձեռքումն է, բայց առ այժմ յաջողութիւնը մեր կողմն է։

—Դիտեմ ձեր կողմն է։ Բայց խաբուսիկ յաջողութիւնը թող չը հրապուրէ ձեզ...—Վերջին խօսքերի միջոցին նա ձեռքը տարաւ և բանեց հօր աջը ասելով.—Լսի՛ր, հա՛յր, ընդունի՛ր տառապեալ որդուդ աղաչանքը, մի՛ արտաւորիր Մամիկոնեանների պայծառ անունը յաւիտենական ամօթով։ Դեռ ուշ չէ։ Դեռ կարելի է վնասի կէսից յետ դառնալ։ Ցրուեցէ՛ք այդ անիծեալ պարսկական բանակը, որի ներկայութիւնը պղծում է հայոց երկիրը։ Հեռացրէ՛ք պարսիկներին։ Ազատութիւն չնորհեցէ՛ք հայոց գերիներին, թող գնան իրանց տները և սրբեն աղգայիններին արտասուքը։ Թո՛ղ չը լինի կռիւ, թո՛ղ չը լինի պատերազմը, որ այնքան աղէտների, որ այնքան թշուառութիւնների պատճառ դարձաւ։ Թո՛ղ կրկին վերականգնուի հաշտութիւնը, և հայոց աշխարհը վայելէ իւր նախկին խաղաղութիւնը։ Ես կը գնամ Մերուժանի մօտ, նրանից եւս նոյնը կը խնդրեմ, կաղաչեմ, կը համբուրեմ նրա ոտները, որ ընդունէ իմ խնդիրքը։

Հայրը ոտքի ելաւ, դառնացած կերպով ասելով.

—Ի դուր կանցնի թէ քո աղաչանքը և թէ քո խնդիրքը, Սամուէլ։ Մերուժանը այն տեսակ մարդիկներից չէ, որ ամէն մի համբակի խօսքը լսէ։

Արիւնը կատաղի հոսանքով անցաւ դէպի Սամուէլի գլուխը։

—Հա՛յր... ձայն տուեց նա, և նրա խռովեալ աչքերը վառուեցան բարկութեան բոցով։—Ե՞ս եմ համբակը։

—Այո՛, դու ես, Սամուէլ։ Ես չը կարողացայ հակցնել քեզ ոչ իմ մտքը և ոչ իմ նպատակները։ Այժմ մնում է հարցնել քեզ. դու ո՞ր կուսակցութեան ես պատկանում։

—Այն կուսակցութեանը, որ հաւատարիմ է մնացել հայրենի եկեղեցուն և սիրելի թագաւորին։

—Ուրեմն, դու իմ որդին չես։ Ով որ մեզ հակառակ է, մեզանից չէ։ Մենք անխնայ պատժել գիտենք այնպիսին։

—Եւ ոչ դու իմ հայրն ես։

—Սամուէլ...

—Ի՞նչ է, դաւաճա՛ն...

Հայրը ձեռքը տարաւ դէպի իւր սուրը։ Բայց որդու սուրը արդէն մերկացած էր։ Նա շողշողաց և կայծակի նման միտուեցաւ հօր սրտի մէջ։ Նա ընկաւ, հառաչելով.

—Հայրասպա՛ն...

Որդին, անչարժ արձանի նման կանգնած, մի քանի րոպէ լուռ նայում էր արեան մէջ թաւալուող հօր վրայ։ Յետոյ սրբեց աչքերի արտասուքը, և ձեռքը տարաւ դէպի գօտին, քարշ ընկած արծաթեայ փոքրիկ փողը։ Մօտեցրեց դողդողուն շրթունքներին, և չարագուշակ արձագանգը գուժեց սոսկալի գործողութիւնը։

Կռվող զանազան կողմերից նոյնպէս լսելի եղան փողերի ձայներ...,

Կարմիր քամին խելագրի նման մրռնչում էր, փոթորկվում էր, բարձրացնելով օդի մէջ թանձր, աւազախառն փոշի։ Մրրկածուփ հորիզոնը պատած էր մոգաղիւսագոյն մառլով, որ մթնեցնում էր արեւի երեկոյեան ճառագայթները։ Թամուզ ուժգին հոսանքի ներքոյ՝ գալար թուփերը, փշալի մացառները հեծելով, հառաչելով, կռչում էին գետնին և դարձեալ վեր էին բարձրացնում իրանց հողմակոծ գլուխները։ Մոլորուած, չփոթուած ծառերը, հակառակ իրանց կամքի, տարվում էին օդի մէջ, որպէս բամբակի փոքրիկ պատառներ։ Սրթթիչ բաղէն անդամ իւր ուժեղ թեւերով դժուարանում էր ընդդիմադրել զարշացած տարրի կատաղի ալիքներին։ Մրրիկը հետզհետէ սաստկանում էր, մարդ և անասուն, սողուն և թռչուն, թագչելու տեղ էին որոնում։ Այդ միջոցին զարմացած Արաքսը՝ խորին վրդովմունքով դուրս էր յարձակվում իւր ափերից, տեսնելու, թէ ինչ արաւիրք է կատարվում իւր շուրջը։ «Իշխանաց կղզին» դողում էր, սարսափում էր ամէն կոնակներից, որ ամէն րոպէ պատրաստ էին կլանելու և անհետացնելու նրան։

Ինութեան ընդհանուր խռովութեան միջոցին՝ դադարեց օրսորդութիւնը, ըսկսուեցաւ մի այլ տեսակ օրսորդութիւն։

Սկզբում կարծվում էր, թէ օրսորդները՝ մրրիկի սաստկութիւնից չփոթուեցան, կորցրին միմեանց, և տարածուեցան դէպի կղզու զանազան կողմերը՝ ապաստանի տեղ գտնելու։ Ոչ ոք չէր երեւում։ Զէլին երեւում մանուանդ Սամուէլի մարդիկը։

Երեւում էր միայն սպիտակ ձիաւորը—Մերուժանը։

Նա իւր ձին փութով քշում էր դէպի վրանների կողմը։ Մեծ եղաւ նրա զարմանքը, երբ վրանները տապալուած տեսաւ և այնտեղ ոչ ոքի չը գտաւ։ Տասնեց՝ գուցէ քսմին խորտակել էր վրանները, և մարդիկ չտասպել էին փախչել, վախենալով, մի գուցէ կատաղած Արաքսը այնքան բարձրանար, որ ծածկէր կղզին։ «Ա՛խ, այստեղ մի դաւադրութիւն կայ»... ասաց նա, և ձեռքը տարաւ դէպի կռնից քարշ ընկած գալարափողը, իսկոյն հնչեցրեց։ Ոչ ոք չը յայտնուեցաւ։ Զիրաւ գրլուքը շուռ տուեց դէպի կամուրջը։ Ճանապարհին մի քանի անգամ տեսաւ նա խոտերի վրայ ընկած դիակներ։ Ճանաչեց։ Ոմանք Սամուէլի մարդիկներից էին, ոմանք իրանց մարդիկներից։ Նրա հպարտ դէմքի վրայ անցաւ մի դառն ծիծաղ։ «Մանուկները մեզ որոգայթի մէջ ձգեցին»... մտածեց նա և չարունակեց քշել ձին։

Ցանկարծ քամու մռնչիւնի հետ սուլեց մի այլ ձայն. մի նետ դիպաւ նրա կողքին, և չառաչելով ցած ընկաւ։ Նրան յաջորդեց երկրորդը... երրորդը... Վերջինը ցցուած մնաց աղդրի վրայ։

«Ախ, եթէ գիտենայի, որ դու հաւատիպ տակին զրահ ունես հագած»... լսելի եղաւ մերձակայ մացառների միջից մի սուր ձայն, որ իսկոյն խլացաւ քամուց։

Մերուժանը չփոթուած կերպով նայեց իւր շուրջը։ Զին քշեց դէպի այն կողմը, որտեղից պլացաւ նետը։ Խիտ մացառները արգելեցին նրա ընթացքը։ Այդ միջոցին մի այլ նետ դիպաւ նրա գլխին, և դարձեալ ցած ընկաւ։

«Փո՛ւհ, սատանան տանէ՛... լսելի եղաւ մի զայրացած ձայն,—խոյրի տակում ես երկաթ է թագցրած...

Մերուժանը յետ դարձաւ, և իւր խորին վրդովմունքի մէջ՝ չը գիտէր ո՛ր կողմը գնայ։ Նա ձեռքը տարաւ դէպի նետը, որ տակաւին մնացել էր ցցուած աղդրի մէջ, բարկութեամբ դուրս քաշեց։ Արիւնը սկսեց վտակի նման հոսել։ Դարձեալ դառն ծիծաղը երեւաց նրա հրապարտ դէմքի վրայ, և գլուխը շարժելով ասաց. «Առաջ մենք էինք որսում մացառների մէջ թագնուած անասուններին, իսկ այժմ մեզ են որսում մացառների մէջ թագնուած գարանագործները»...

Դարանագործը ոչ այլ ոք էր, բայց միայն պատանի Արտաւազդը։ Իւր ընկերների մէջ՝ նրան էր վիճակուել Մերուժանը։ Բայց ոգելից պատանու բաղձանքները մնացին անկատար։ Նրա նետերը դիպան Մերուժանի հագուստի ներքոյ թագցրած պղտվմատեայ տախտակներին։ Նա, սողալով ու խարխափելով՝ սառնայն նման անցաւ թուփերի և մացառների միջով, դուրս եկաւ կղզու այն կողմը, որտեղ կապած էր նրա ձին։ Նստեց և նետուեցաւ դէպի իւր ընկերները։

Այդ միջոցին, կղզու մի այլ կողմում, մրրիկի թանձր փոշու մէջ, մենամարտում էին երկու հոգի՝ Ներսէսի Արքակը և պարսից Կարէն զօրապետը։ Վերջինը զայրանալով ասաց.

(Շարունակելի)

դէպս պարզ քօմբինիմնաներու տպաւորութիւնը։

Իրկունը բոլորս միասին գացինք Հայոց եկեղեցին և հոն թէ՛ մեր թուրք ընկերները և թէ՛ մենք ատենախօսնէլ յեսոյ, անցանք տեղւոյն օսմ. քիւլպը ուր հաւաքուած թուրք և հայ բազմութեան առջեւ դարձեալ խօսեցանք և օվացիոնը եղան Դաշնակցութեան հաստիքին։

Սակայն իմ գմայլանքը անկէ ետքը սկսաւ։ Բեազիմ պէյ և Դասարի էֆ. մեզի ցոյց տուին ազգայնները թէ իրենք են այն սակաւաթիւ «գործող մարդ»ներէն զոր կը փնտռէինք մենք։ Երկու թուրք գործիչներ քիւլպէն յետոյ մեզ առաջնորդեցին իրենց հաստատած գիշերային դասընթացքներէն մէկ-երկուքին։

Մտանք սենեակէ մը ներս. մաքուր, կոկիկ. վառարան և իրոյր լամպար մը կը վառին։ Մօտ քսանհինգ երիտասարդներ, ամէն դասակարգէ և ազգէ, — փոքրաթոյր մոլլա, հայ հողագործ, թուրք կառապան, արհեստաւոր, բանուոր և այլն նստած են կարգաւ և մէջտեղը ոտքի վրայ զինուորական մը կը դասաւորէ։

Բեազիմ պէյ մեզ բացատրելէ յետոյ թէ այս գիշերային վարժարանին երկրորդ դասարանն է որ զբաղած է այդ բոպէին ուշադրութեան դասով, կը դառնայ ուսանողներուն և կ'ըսէ.

—Ահաւասիկ, երիտասարդներ, այս Հայերը որոնք ձեզի համար աշխատողներն են, կը մտածեն և հս ալ կատարեալապէս համամիտ եմ իրենց թէ աշխարհագրութիւնը այն ուսումներէն մէկն է զորս պէտք է չատ լաւ սովրիլ ազգային չատ լաւ օգնականներ ըլլալու համար...

Եւ թուրք ու հայ ուսանողները հրճուանքով բրին հաւանութեան նշան մը որ մեզ աքանչացուց։

Դուրս ելանք։ Բեազիմ պէյ բացատրեց մեզի թէ հաստատուած դասընթացքները երեք են, Ա. Բ. և Գ. կարգ. բնաւ կարգալ-գրել չգիտցողներէն սկսելով մինչեւ անոնք որ տարրական կրթութիւն մը ունին և ըսաւ թէ այդ երեք դասընթացքները աւարտելէ յետոյ գիւղացիները օգտուած պիտի ըլլան աշխարհագրութիւն, պատմութիւն, մաքուր կարգալ և գրել թէ՛ թուրքերէն և թէ հայերէն, գիտական սկզբունքներ և երկրագործութեան վերաբերեալ գիտելիք։

Ա՛լ մեզի ոչինչ չէր մնար ընելիք բայց եթէ շնորհաւորութեան և շնորհակալութեան անկեղծ սեղմում մը տալ թուրք գործիչներուն ձեռքերուն։

Որովհետեւ, ինչ որ չէինք տեսեր Սամսունի մինչեւ թօքատ մեր այցելած մեծ ու փոքր բազմաթիւ քաղաքներուն մէջ, մեր առջեւ կը ցցուէր հիմա այս անծանօթ, բոլորովին երկրորդական գիւղին անկիւնը։

Մենք ուրախացանք և մտածեցինք թէ, ա՛յսպէս երբ գործողներ ըլլան, կարելի է լոյս մտցնել նոյն իսկ էն խաւարակուռ խորշերուն մէջ, անազմուկ աշխատանքով։

Եւ Պատմական Բոպէն յորում կ'ապրինք «անազմուկ աշխատանք» կը պահանջէ մեզմէ. ալ քիչ մը մէկդի խօսքի քաղաքականութիւնը։

ԲԱՐՍԵՂ. ՇԱՀՊԱԶ

Սեբաստիա, 11 յունուար

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻՈՅ ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ

Թայմզ վերջերս յօդուած մը հրատարակեց, ուրկէ կը գուշակուի թէ Հիւսիսային ծովին մէջ մօտերս պիտի աւելնայ Անգլիոյ նաւային զօրութիւնը։ Նոյն թերթը կ'ըսէ թէ Հիւսիսային ծովին մէջ զօրաւոր նաւատորմ մը պիտի կազմուի մինչեւ հիմա եղածներէն ամէնէն զօրաւորը. անոր խորհրդանշանն պիտի գրտնուի Սկովտիոյ արեւելեան եզերքին վրայ։ Այդ նաւատորմը պիտի բաղկանայ Տրեատնոթի նման խոյոր զրահաւորներէ և յանձուորակներէ։ Թէմիսի թերթին ու անոյ ինական ջուրերու նաւարաժիններուն վրայ ալ յատկութիւններ պիտի ըլլան։ Այս որոշումները բաւական տանն առաջ որուած են և սրտառուռնաքի մէջ դժգոհութեան զգացումներ առաջ թերթու հանդիսանալը չունին, միանգամայն որ և է օտար աղգի դէմ ալ ուղղուած չեն։ Եզակի բրիտանական կառավարութեան կողմէ տրուած յանկարծական որոշում մը չէ։ Կը ծանուցուի թէ Սիր Ռիչէյմ Մէյ ընդհանուր հրամանատար կարգուած է բրիտանական ջուրերու նաւատորմին, փոխանակ Սիր Ֆիրանսիզ Պրայմէրի, որուն պաշտօնավարութեան պայմանաժամը մօտերս պիտի աւարտի։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՍԵՐՊԻԱ

Թայմզի թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ Վիեննայէն. — Սերպիական ծանուցագրի մը հրատարակութեան իբրև նախազգուշութիւն, արտօնուած եմ յայտարարելու որ ռուս կառավարութիւնը այդ զրոհին ո՛չ չնչտին և ոչ ալ պարունակութեանը պատասխանատու է։ Արդէն Ռուսիոյ կացութիւնը յայտնի է Պոսնայի ու Հերսէքի կղզիի մասին. նաև անոր խոստման նպատակը։ Սերպերուն բարոյական աջակցութիւն մը ընծայելու համար։ Այսու հանդերձ հարկ կը զգացուի ամէն տեսակ թիւրիմացութեանց առաջքը առնել։ Աւստրիա ընդունած ըլլալով որ վերոգրեալ նամանդներուն կրցման խնդիրը կատարեալ ազատութեամբ քննուի, պատճառ մը չկայ որ Սերպիա ետ կենայ իր կարծիքները յայտնելէ։ Այսուհանդերձ Ռուսիա պիտի չուզէ որ մեզ տերութիւններ այնպէս նկատեն թէ հաւանած է Սերպիոյ ծանուցագրին։ Ինչպէս յայտնի է, Ռուսիա մեծապէս փափաքող է սերպ ցեղին բարեկեցութեան, և Սերպիոյ ու Սեւ Լերան բոլոր արդար տենչանքները սիրալիր ուշադրութիւն մը պիտի գտնեն Բեռլինի մէջ։ Ռուսիա, մանաւանդ, բաղձացող է Պոսնայի ու Հերսէքի բնակող Սլաւներու զարգացմանը։ Ռուսիա իր բոլոր ազդեցութիւնները ի գործ կը դնէ և իր բարեկամներէն ու դաշնակիցներէն կը խնդրէ հակադնել Աւստրիոյ որ Պոսնայի ու Հերսէքի մէջ նպաստաւոր դրութեան մը հաստատումը թէ՛ ներքին և թէ արտաքին առուեւտրութիւններ ձեռք պիտի բերէ։ Պոսնայցիները եթէ գոհ ըլլան իրենց նոր կացութենէն, Սեւ Լեռ ու Սերպիա աւելի պատրաստակամութիւն ցոյց պիտի տան ընդունելու այն փոխարինութիւնները որոնք կրնան տրուիլ, և խաղաղութեամբ ապրելու իրենց դրացիներուն հետ։ Միւս կողմէ Ռուսիա չի կրնար հաւանիլ այն տեսակ քաղաքականութեան մը որ կը նայ Եւրոպայի խաղաղութիւնը խանգարել։ չի կրնար համամիտ գտնուիլ արկածախնդրական որ և է քաղաքականութեան մը։ Պիկկրատի ու Զէդինեսի մէջ հանրային կարծիքը վարողները, եթէ իրենց յոյսը Ռուսիոյ վրայ դրած են՝ փառասիրական ծրագիրներու կիրառումը գիւրացնելու համար, չարաչար կը գործածեն իրենց համար քաղաքացիներուն գիւրահաւատութիւնը և վտանգաւոր խաղ մը կը խաղան, որուն պատասխանատուութիւնը իրենց վրայ պիտի իյնայ։»

—Կիրակի օրը արտաքին գործոց նախարարին տիկնոջ՝ Տիկին Իզվոլսքիի նախագահութեամբ երեկոյթ մը տրուեցաւ Իտալիոյ երկրաշարժէն վնասուողներուն ի նպաստ։ Պ. Կրպովսքի հրապարակախօսութիւն մը կատարեց որ չատ ծափահարուեցաւ։ Խոտիւ դատապարտեց Աւստրիոյ կողմէ Պոսնայի ու Հերսէքի կցուելուն դէմ եղած շարժումը։ Բանախօսը յարեց.— «Սերպիոյ ու Սեւ Լերան մէջ այդ առթիւ եղած գրգռութիւնը բոլորովին անիրաւ է, քանի որ երեսուն տարիէ ի վեր գիտողութիւն մը չէին ըրած այդ երկու նահանգներուն դրութեանը համար։ Հապսպուրկներու տիրապետութիւնը ոչ ակ Սլաւները աւելի երջանիկ են և յառաջդիմած քան թէ միւս Սլաւներէն չատերը։ Հին համակրութիւնը և այսօրուան նոր-սլաւութիւնը ծանր սխալներ են։ Ռուսիա ընտրած չէ Պալքանի Սլաւներուն համակրութիւնը։ Պալքանեան դաշնակցութեան մը ըլլալիք ամէն տեսակ թարոյական աջակցութիւն վտանգաւոր պիտի ըլլայ, վասն զի այդ տեսակ դաշնակցութիւն մը պատերազմի վտանգ մը պիտի կազմէ Սրեւելքի մէջ Ռուսիոյ գտած ճշմարիտ բարեկամներուն համար։ Թոհոնեանը պէտք է ողջունել անգլեւռուս համաձայնութիւնը, վասն զի հակառակութիւնները կը բառնայ, սակայն վտանգաւոր պիտի ըլլայ, եթէ ուրիշ նպատակ մը ունենայ։ Ռուսիա պարտաւոր է լաւ բարեկամութեամբ մը ապրիլ Թիրմանիոյ և մանաւանդ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ հետ։»

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Եգիպտոսի օրէնսդիր Խորհուրդը սահմանադրական խնդրոյն վրայ վիճաբանած պահուն գրեթէ բոլոր անդամները խօսեցան Երեսփ. Ժողովի մը հաստատման ի նպաստ։ Խորհուրդին նախագահը յայտարարեց թէ կառավարութիւնը կը խորհի օրէնսդիր Խորհուրդին և նահանգային Խորհուրդներուն ատենական մասնակցութեանը վրայ։ Աղգայնական մամուլը չատ գոհ չէ օրէնսդիր Խորհուրդին նիստերը հրապարակային ընելու մասին եղած յայտարարութենէն։

—Թամբայէն հետեւեալը կը հեռագրեն կիրակի օրուան թուականով. — Մ. Նահանգաց նախագահութեան թեկնածու Պ. Պրեան, երկի ինքնաչարժ կառքով պատոյտ մը կատարած միջոցին, կառքը գարնուեցաւ կամուրջի մը բարամբին։ Պ. Պրեան բարամբին զարնուելով, սրունգին ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։ Թամբա կը գտնուի Ֆլորիտայի մէջ։

—Գերմանիոյ կայսրը ու կայսրուհին և գահաժառանգ իշխանը ու իշխանուհին, նախարարապետին տպարանքը նրթալով, շնորհաւորական այցելութիւն տուին գոն Պիլով իշխանուհիին տեսնելու համար։

— Բեռլինի մէջ պաշտօնական կը հերքուի այն լուրը թէ Ռուսիոյ նախարարապետ Պ. Քօքովցէվ հրաժարած ըլլայ՝ վերջին փոխառութիւնը անպատեհ պայմաններու մէջ կատարուած ըլլալուն հետեւանքով։

—Նիժնի-Նովկորոտի նախորդ կառավարիչ Պարոն Ֆրէտերիքս, անձնոգութեան և գնդակոծումներու համար, դատապարտուեցաւ 10,000 ռուպլի տուգանքի և կամ, եթէ այդ գումարը չվճարէ, մէկ տարուան բանտարկութեան։

ԲԵՐԱՅԻ ՔԱՂ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ Ա Ջ Գ

Առաջիկայ կիրակի, 1/14 փետրուար, պիտի կատարուի Բերայի Թաղական Խորհրդոյ ընտրութիւնը։ Այս առթիւ քուէթուղթերը ցրուած են Թաղեցւոյ։ Այն Թաղեցիները, որոնք մինչեւ ցարդ քուէթուղթ ստացած չեն, կը հրաւիրուին ժամ առաջ դիմել ի Թաղական Խորհրդարան, ստանալու համար իրենց քուէթուղթը և ընտրական իրաւունքին գործադրելու։ Ընտրողաց ցանկերը կախուած են Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոյ բակը. անոնք որ ցանկերուն վրայ դիտողութիւն մը ունին, կը խնդրուի որ զեկուցանեն ի Թաղական Խորհրդարան այսօր, սկսեալ մինչև քուէարկութենէ երեք ժամ առաջ։

ԸՆԴ ՐԶԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑ 1909 ՏԱՐՒՈՅ

Ս. Փ. Ա.Զ.Դ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Հիւանդանոցիս սեփական 1909 տարւոյ Ընդարձակ Օրացոյցը հրապարակ եկած է պատկերազարդ և ճոխ բովանդակութեամբ և կը ծախսուի Հիւանդանոցի Գրասենեակն և բոլոր գրավաճառաց քով։

Գինն է 10 ղրուշ։

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻ ԵՐԷԿԻՊ 24ՐԴ ՆԻՍՏԸ

ԱՆԱՏՈԼԸ ՂՐԿՈՒԵԼԻՔ ՔՆՆԻՉ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

ՕԲԱՆԱՒԱՐԴ.— Շնորհաւորական գրեր. —Նպարքոսական պաշտօնագիր.— Անատոլը ղրկուելիք քննիչ յանձնաժողովը.— Մրագրի ու աղերսագրի յանձնաժողովներէն եկած գրութիւններ.— Երեսփխանական ընտրութիւններ։

Երեսփ. ժողովին վիճաբանութիւնները երէկ ժամ 8.15ին սկսան՝ Անմէտ Բրգա պէյի տեղեկագրութեամբ։ Ատենական գործողութիւններէ ետքը կարդացուեցան շնորհաւորական երկու գիրեր՝ մէկը Ե. գիպտոսի ընդհանուր Ընկերութեան նախագահ Հիւսէյին Քեամիլ էֆ.է և միւսը ալ Կ. Պոլսոյ պարոկական դեսպան Միրզա Բիզա խանէ։ Ասա կարդացուեցաւ եպարքոսական հետեւեալ պաշտօնագիրը Անատոլը ղրկուելիք քննիչ մարմնոյն նկատմամբ.

«Եղած բողոքներէն և առնուած տեղեկութիւններէն հակցուելով որ Անատոլցի մէկ քանի կայս. նահանգներուն մէջ անհանգիստ արարքներ տեղի կ'ունենան, նախարարաց Խորհուրդը, ներքին գործոց նախարարութեան մէկ տեղեկագրին վրայ, որոշեց բարենորոգման մասնաւոր մարմին մը ղրկել, Տրապիզոնի, Լիզբոնի, Վանայ, Սըվազի, Խարբերդի, Տիարպէքիրի ու Պիթլիսի նահանգները, պաշտօն ուղեկցելով առաջքն առնել այդ նահանգներուն մէջ բարեկարգութիւնը ու հանրային ապահովութիւնը խանգարող արարքներուն, արդիւել զանազան հպատակներու միջեւ կռիւի և ատելութեան պատճառ ըլլալիք ամէն տեսակ յարձակումները ու արարքները և մանրամասնօրէն փնտռել հանրային անդորրութիւնը և խաղաղութիւնը ապահովելիք միջոցներ, զանց բացարձակապէս գործադրելու համար։ Այդ մարմինը, որ հարկ եղած իրաւասութիւնը և արտօնութիւնը պիտի ունենայ, կը գտնուի ծերակուտական կարգով պէտի նախագահութեան տակ և կը բաղկանայ նախկին կառավարիչներէն Մուսթաֆա Զէյնի փաշայէ, փաստաբան ՇաՀնազար էֆ.է և սպայակոյտի դերգնդապետ Ճէմալ ու հաղարապետ Զէքի պէյերէ։ Կարգով պէտի ամսաթոշակին վրայ յաւելում ըլլալով 15,000 ղրուշ տարեկան պիտի տրուին, Մուսթաֆա Զէյնի փաշա ու ՇաՀնազար էֆ. 10,000ական և Ճէմալ պէյ՝ 4,000 ու Զէքի պէյ ալ 3000. միանգամայն իւրաքանչիւրին համար ծախք պիտի տրուի՝ յատկացուած տասթաղչիին համամատութեամբ։ Նախարարաց Խորհուրդին այս որոշումը վաւերացած է կայս. Իրատէով։ Բ. Ամսոյ հարկ եղածը գրուեցաւ Ներքին, պատերազմական ու եկեղեցական նախարարութեանց և Ծերակոյտի Նախագահին։»

Ատենապետը յայտարարեց թէ խօսք ուզողները պէտք է իրենց անունները արձանագրել տան։ Գարասու էֆ. յայտնարարեց որ եթէ յարմար կը գտնուի, յանձնաժողովի մը յղուի. ընդունելիը կամ ոչ անոր կողմէ կ'որոշուի և յետոյ կը քննուի։ Գարասու էֆ. յարեց թէ եպարքոսական այդ պաշտօնագրին նկատմամբ Ժողովին իրաւասութիւնը նկատողութեան առնուելուն կամ չառնելուն մէջ կը կայանայ։ Ատենապետը պատասխանեց թէ նկատողութեան չառնուելուն վրայ վիճաբանութիւն չի կրնար կատարուիլ, վասն զի Եպարքոսին կողմէ պաշտօնապէս ղրկուած է։ Երեսփխան Բիզա պէյ առաջարկեց նիզամական յանձնաժողովին յղել՝ քանի որ վարչի լծորդիր մը ալ կը պարունակէ։ Բեզմիրի էֆ. ուղեցաւ իսկ խնդրոյն վրայ խօսիլ։

Արիֆ Խամէդ պէյ.— Ինդիրը լուծենք, երկարօրէն չդրաղիլք։ Նախարարաց Խորհուրդը որոշում տուեր և իւրատէն ելեր է. ես ընդունելու կողմը չեմ, վասն զի նախորդ չրջանին վերադարձած կ'ըլլանք։ Իւրաքանչիւր կուսակցութիւնը համար պատասխանատու է։ Ուզիլ բան մը լրած չենք ըլար, երբ նորէն դրամ տալով մարդ ղրկենք։ Եթէ եւրոպական յանձնաժողովին ըլլենք, ընդունած կ'ըլլանք։ Ես կը կարծեմ թէ պէտք չէ ընդունիլ։ Քանի որ իւրաքանչիւր կուսակցութիւն պատասխանատու է, իրաւասութիւն ալ ունի. Եթէ կուսակցութիւն չի կրնար նահանգի գործերը վարել, պէտք է պ չտնանկ ըլլայ և անոր տեղ ուրիշը կարգուի։

Վարդգես էֆ.— Ես այդ որոշման ի նպաստ պիտի խօսիմ։ Արիֆ Խամէդ պէյի հակակարծիքի չեմ։ Այո՛, ամէն տեղ կուսակցայ, կառավարիչ ու դրամագլուխ կայ, սակայն պէտք է դիտնալ որ ատոնց մեծ մասը հին վարչութեան վարժուած են։ Կուսակցութիւնը մը վարժուած է քանի տարի չարունակ խիստ հրանանգներ ստանալու, հինգ-վեց ամսուան մէջ չի կրնար Սահմանադրութեան համապատասխանող գործ տեսնել։ Պիտի պահանջեմ որ Երեսփ. Ժողովը մարմին մը կազմէ ու ղրկէ։ Եթէ դրամ չծախսելու համար գործ պիտի չտեսնենք, այդ ուրիշ խնդիր է։ Եթէ օգուտ մը պիտի չըլլայ, ընելիք մը չունիմ։ Այսու հանդերձ բան մը կայ, որուն վրայ պէտք է խորհինք։ Անատոլցի ժողովրդեան կրած կեղեքումները և ոչ մէկ տեղի ժողովուրդ տեսած է։ Անատոլցի հիմկուան սովը նախորդ հարբսուահարութեան արդիւնքն է։ Եթէ հակառակը մտնող կայ, պատասխանելու պարտաւոր եմ։ Անատոլցի ժողովրդը այսօր տարապայման դառնութեամբ կը հեծէ։ Երեսփ. Ժողովին խիստ կարեւոր պարտականութիւններէն մէկն է ատոնց վիճակը ու թշուառութեան պատճառները քննել և նեղութիւններուն կրթական, արհեստագործական, երկրագործական վիճակը ու անդորրութիւնը կատարելագործել։ Ատեւ այդ տեղերը մօտէն տեսնել։ Այս պարագաները օրէնքի հակառակ չեն։ Եթէ չընդունուի, ժողովուրդը միւնոյն վիճակին մէջ ձգել կ'ըլլայ։

Ատենապետը.— Այդ տեսակ բան մը բնաւ չէր կրնար ըլլալ։

Վարդգես էֆ.— Այո, բայց միւնոյն ատեն կացութիւնը բարւոքելու մասին անհրաժեշտ եղած միջոցներուն վրայ ալ խորհելու է։

Վարդգես էֆ. երբ բեմէն խօսիլ կը խօսի այդ կերպով, երեսփոխաններէն չատերը դժգոհութիւն կը յայտնէին։ Երեսփոխան մը յայտարարեց թէ զրկուելիք քննիչ մարմնոյն անդամներն ալ կուսակցներէն տարբերութիւն մը չունին։

Հայասեան էֆ. — Տէրութեան կողմէ մեր ժողովին եղած առաջարկութիւնը գործի սկզբնաւորութիւն մըն է։ Գործադիր իշխանութիւնը պէտք տեսեր է այդ տեսակ մարմին մը ղրկել։ Մենք, իբրեւ օրէնսդիր իշխանութիւն, չենք կրնար հակառակիլ գործադիր իշխանութեան ձեռք առած միջոցներուն։ Գործադիր իշխանութեան մտքէ հարցուցածը ձեռք առնուած միջոցներուն վաւերացուելը կամ չվաւերացուելը չէ։ այդ պարագային համար մենք է պատասխանատու, ընել կ'ուզէ. մեզմէ հարցուցածը եզմտական կէտին լուծումն է։ Այդ կէտն ալ կը վերքարերի եզմտական յանձնաժողովին և պէտք է անոր ղրկել։ Եթէ գործադիր իշխանութեան իրաւասութիւնը ձեռնամուխ ըլլալով չընդունինք անոր պէտք տեսած միջոցները, այդ պարագային պան ազատած կ'ըլլանք պատասխանատուութենէ, ինչ որ հակառակ է սահմանադրութեան և սահմանադրական դրութեան։ Այս է իմ կարծիքս։

Համբարձում էֆ.— Գործադիր իշխանութիւնը կը հարցնէ թէ գրամին ծախսուելը պէտք է թէ ոչ։ Գործադիր իշխանութիւնը պէտք տեսած է մարմին մը ղրկելու, ատոր համար դրամ պիտի ծախսուի. եզմտական գանձը պիտի վնասուի։ Եթէ այդ մարմինը ղրկուի հին պաշտօնեաներուն հարստահարութիւնները սաստկով հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելու իրաւասութեամբ, այդ պարագային ես զրկուելուն կուսակից եմ։ Բարենորոգումները գործադրուին և նորէն ուրիշ մարմին մը ղրկուելու պէտք չմնայ։ Տիարպէքիրէն, Վանէն, Մուշէն և Ատանայէն ստացուած լուրերէն կը տեղեկանանք թէ հին վիճակը կը շարունակէ։ Բարեւոքումը միայն կուսակցով պիտի ըլլար, ինչո՞ւ չեղաւ, ըսել է թէ այդ մարմնոյն երթալուն պէտք կայ. եթէ ուրիշ տեսակ միջոց մը ձեռք առնել կարելի է, ատոր ընելիք մը չունիմ։ Սակայն այդ մարմինն ալ եթէ առաջնորդելու պէտ բան մը պիտի չկրնայ ընել, ես ալ զրկուելուն կուսակից չեմ։

Հանի Իլիաս էֆ.— Անատոլցւոյ ժամանած մեր պաշտօնակիցները տեղն է որ խօսին Անատոլցի ծանր վիճակին վրայ։ Անատոլցն ուշադրութեան և գթութեան արժանի է։ Զրկուելիք մարմնոյն պաշտօնը ինչ պիտի ըլլայ։ Գէշ կուսակիցներ և անկարգ կառավարիչներ կան, եթէ ատոնց արարքները պիտի քննէ, գործը պիտի դժուարանայ։

Քեղմիզի էֆ.—Եպարքոսին կողմէ այդ տեսակ պաշտօնագրի մը ժամանումը ցոյց կուտայ թէ սահմանադրական դրութիւնը տակաւին ամրացած չենք։ Եպարքոսը կ'ըսէ թէ նոյն մարմնոյն առաքումը հարկ դատեր, իրաւէն առեր, պէտք եղած պաշտօնականներուն իմաց տուեր է և մեզի ալ տեղեկութիւն կը հաղորդէ։ Այդ խնդիրը ինչ կերպով եկաւ մեզի և մենք ինչ հանդամանքով կը քննենք։ Եթէ Երեսփոխանական Ժողովին պաշտօնական հանդամանք մը տալու եղանակով կուգայ, օրինագիծի ձեւով պէտք է գայ. իրրեւ առժամեայ օրէնք մը պէտք է ընդունիլ։ Ներակայոյն անպնելէն ետքը ընդունուելու էր։ Եթէ սխալ մը գործուած է, ըսել է որ միշտ սխալ կ'ըմբռնենք սահմանադրութիւնը։ Ժողովը նկատողութեան առնելով Եպարքոսին այդ առաջարկութիւնը, պէտք է յուսայ որ պիտի չկրկնուի։ Դարձիւրը տերութեան բոլոր գործերը քննելու պաշտօն ունեցող պատասխանատու զօրութիւն մըն է։ Եթէ արտասովոր պէտք մը զգացած է, թո՛ղ ինք ընէ։ Դարձիւրը կ'ըսէ թէ այդ տեսակ պէտք մը կը զգամ և ձեզի կը տեղեկացնեմ։ Եթէ «ըրէ» ըսենք պատասխանատուութիւնը մեզ անկ է։ Եթէ «մի՛ ըներ» ըսենք հետեւանքը ծանրակշիռ է։ Մենք դանվլիին կ'ըսենք.— «Արտասովոր միջոցներու պէտք կը տեսնես, քու պատասխանատուութեանդ տակ գործէ։» Արտասովոր ծախքին անհրաժեշտ ըլլալը թո՛ղ իմացնէ Ժողովին և համոզիչ փաստեր առաջ բերէ. եթէ չունի, թո՛ղ չընէ։ Հետեւաբար համակարծիք եմ Արիֆ Խամէդ պէյի։ Դարձիւրին չենք կրնար ըսել թէ այդ տեսակ միջոցի պէտք չկայ, այլ պէտք է ըսենք որ իր պատասխանատուութենէն տակ պէտք եղածը ընէ։

Գեղամ էֆ.—Գիրիքսէն երբ Տիարպէքիր ժամանեցնիք, ամանք թէ գիւղերը քանդուած էին և աւերակ։ Ահա այդ գիւղերուն անունները...

Ատենապետը.— Մանրամասնութեանց մէջ մի՛ մտնէք։

Գեղամ էֆ.—Այդ գիւղերուն աւերումն պատճառ եղած են սա ազաները...

Ատենապետը.— Մանրամասնութեանց մէջ մի՛ մտնէք։ միայն ըսէք թէ քննիչ մարմին մը ղրկել պէտք է թէ ոչ։

Գեղամ էֆ.—Այդ կողմերը չիսուն հազար հոգիէ աւելի մարդ կայ անօթի, ոչ մէկ տեղ ժողովուրդ տեսած է։ Անատոլցի հիմկուան սովը նախորդ հարբսուահարութեան արդիւնքն է։ Եթէ հակառակը մտնող կայ, պատասխանելու պարտաւոր եմ։ Անատոլցի ժողովրդը այսօր տարապայման դառնութեամբ կը հեծէ։ Երեսփ. Ժողովին խիստ կարեւոր պարտականութիւններէն մէկն է ատոնց վիճակը ու թշուառութեան պատճառները քննել և նեղութիւններուն կրթական, արհեստագործական, երկրագործական վիճակը ու անդորրութիւնը կատարելագործելու մեզմէ խնդրելին իրենց վիճակը ներկայացնել Ժողովիդ։ Ժողովուրդը անձկութեամբ կը սպասէ քննիչ մարմնոյն ժամանման։ Այդ յիսուն հազար հոգիին անունով կը պահանջեմ որ քննիչ մարմինը փութով ղրկուի։

Տէրսիմի երեսփ. Լութֆի Ֆիքրի պէյ.— Այդ միջոցը յարմար չեմ նկատեր։ Նահանգներու վարչութեան կանոնագրին համաձայն պէտք է գործել։ Եթէ ատկէ դուրս քննիչ մարմին մը ղրկուի, ո՛ր օրէնքին համաձայն պիտի գործէ։ Փա՛ռք Աստուծոյ, սահմանադրական դրութեան մէջ կը գտնուինք։ Հետեւաբար քննիչ մարմին մը ղրկելու պէտք չկայ։

Իզզեդ պէյ.— Տրապիզոնի նահանգը քննիչ մարմին ղրկելու պէտք չկայ, վասն զի այդ տեսակ բան մը անհրաժեշտ ընծայող պատճառներ չկան նոյն նահանգին մէջ։

Զայներ.— Եւ ոչ մէկ նահանգի մէջ պէտք կայ։

Վարդգես էֆ.— Բանի որ նախարարաց Խորհուրդը պէտք ցոյց կուտայ, ինչպէս կ'ըլլայ որ պէտք չկայ կ'ըսուի։

Իսմայիլ փաշա.—Եպարքոսական պաշտօնագրին մէջ բսուած է որ Անատոլը ղրկուելիք քննիչ մարմնոյն նախագահ կարգուած է Կալիպ պէյ։ Այդ տեսակ մարմնոյ մը առաքման մասին պիտի չխօսիմ, այլ բուն իսկ հոգիին վրայ։ Այդ անձին դէմ պետական Խորհուրդէն որոշում մը առի։ (Զայներ.— Անձնականութեան մի՛ մտնիք)։ Այդ որոշումը պետական Խորհուրդէն տրուած է (Բուռն ժիսոր ներ)։ Վէ՛ճռ առի, վէ՛ճռ. մարկ ըրէ՛ք, հասկցէ՛ք... ինչ զարմանալի մարդիկ են ասոնք (ծիսոր՝ կը շարունակուի)։

Իսմայիլ փաշա հարկադրուեցաւ բեմը թողուլ. վիճաբանութիւն կատարուեցաւ և վերջապէս որոշուեցաւ որ Իսմայիլ փաշա խօսքը չարունակէ անձնականութեանց չմտնելու պայմանով։

Իսմայիլ փաշա.— Եթէ պէտք կայ քննիչ մարմին ղրկելու Անատոլը, արդարութեան և հանրային չահու անունով կը պահանջեմ որ Կալիպ պէյը չղրկուի։

Բիզա փաշա.— Ինդիրը չատ կարեւոր է, ինչ որ կը հաստատէ նաեւ եկած պաշտօնագիրը։ Դարձիւրը կ'ուզէ մասամբ իր վրայէն նետել պատասխանատուութիւնը։ Ներքին գործոց նախարարին կողմէ տրուած բացատրութեանց վրայ կատարուած վիճաբանութիւնները սկսողութեան կ'առնէ։ Եթէ լրջօրէն մտածենք, հիմակուան գործառնութեանց և այն տեսնի վիճաբանութեանց միջեւ հակասութիւն մը կը տեսնենք։ Այն տան լուսելով որ անդորրութիւն չկայ, առաջարկուեցաւ միջոցներ ձեռք առնել։ Նախարարը խոստացաւ դարման մը ընել։ Եթէ այդ պաշտօնագիրը մերժենք, այլ եւս իրաւունք չենք ունենար հարցապնդումներ ուղղելու դարձիւրին։ Քննիչ մարմնոյն առաքման պէտքը անհրաժեշտ է։ Այդ մարմինէն կարելի է մեծամեծ օգուտներ սպասել, քանի որ պէտք եղածը պիտի հասկցնէ ազատութիւնը ու սահմանադրութիւնը չմերժող գաւառային պաշտօնեաներու։ Վարչի խնդիրը պէտք է յղել եզմտական յանձնաժողովին։

Իսմայիլ Հաքգը պէյ. (Կիւմիւլճինէն).— Գործադիր իշխանութիւնը, որուն յանձնած ենք այս երկրին բարեկարգութիւնը, պէտք տեսեր է միջոց մը ձեռք առնել. եթէ ատոր անպէտ ըլլալուն համար որոշում մը տան, այդ պարագան չի համապատասխաներ նախարարական պատասխանատուութեան։ Անատոլը լրջօրէն կարօտ է քննութեան։

Գարասու էֆ.—Սահմանադրական չորջանի մէջ կը գտնուինք. առանց օրէնք մը հաստատելու, բան մը չի կրնար ըլլալ։ Հարկեցուցիչ պատճառներու վրայ խորհելու համար պէտք է յանձնաժողովին յանձնենք և անոր կողմէ տրուելիք որոշման համեմատ գործենք։

Շեհիպ պէյ.— Հարկ չկայ ըսել թէ Անատոլը ինչ վիճակի մէջ կը գտնուի։ Այսօր կուսակիցներուն մէջ այն տեսակ մարդեր կան որոնք չորս տունէ բաղկացած գիւղի մը երկրորդ մուխթարը անգամ չեն կրնար ըլլալ։ Մեր պաշտօնականներուն մեծ մասը ձեռնասուութիւն չունի։ Պէտք է ղրկել քննիչ մարմինը և պաշտօնագիրը յղել եզմտական յանձնաժողովին։

Իսմայիլ ՄաՀիր էֆ.—Քննիչ մարմինը պէտք է անպատճառ ղրկել։ Տէրսիմի կողմերը տարիներէ ի վեր կ'աշխատուի ուաղակները նուաճելու, սակայն վիճակը մնեւնոյնն է։ Դեկտեմբերի սկիզբները երբ Անատոլցէն կուգայի, Տէրսիմի ժողովուրդը ըսաւ ինձ.— «Մեր երկրէն պիտի գաղթենք. այլ եւս բան մը չունինք։ Ատուծոյ սիրոյն համար, մեր վիճակը յայտնեցէք Եւրոպի ժողովին»։

Վիճաբանութիւնները քիչ մըն ալ չարունակուեցան միւնոյն կերպով և մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ բանաձեւը, որով Բ. Դրան պիտի գրուի՝ քննիչ մարմնոյն առաքումը անհրաժեշտ է։ Այդ մարմինէն կարելի է մեծամեծ օգուտներ սպասել, քանի որ պէտք եղածը պիտի հասկցնէ ազատութիւնը և սահմանադրութիւնը չմերժող գաւառային պաշտօնեաներու։ Վարչի խնդիրը պէտք է յղել եզմտական յանձնաժողովին։

Իսմայիլ Հաքգը պէյ. (Կիւմիւլճինէն).— Գործադիր իշխանութիւնը, որուն յանձնած ենք այս երկրին բարեկարգութիւնը, պէտք տեսեր է միջոց մը ձեռք առնել. եթէ ատոր անպէտ ըլլալուն համար որոշում մը տան, այդ պարագան չի համապատասխաներ նախարարական պատասխանատուութեան։ Անատոլը լրջօրէն կարօտ է քննութեան։

Գարասու էֆ.—Սահմանադրական չորջանի մէջ կը գտնուինք. առանց օրէնք մը հաստատելու, բան մը չի կրնար ըլլալ։ Հարկեցուցիչ պատճառներու վրայ խորհելու համար պէտք է յանձնաժողովին յանձնենք և անոր կողմէ տրուելիք որոշման համեմատ գործենք։

Շեհիպ պէյ.— Հարկ չկայ ըսել թէ Անատոլը ինչ վիճակի մէջ կը գտնուի։ Այսօր կուսակիցներուն մէջ այն տեսակ մարդեր կան որոնք չորս տունէ բաղկացած գիւղի մը երկրորդ մուխթարը անգամ չեն կրնար ըլլալ։ Մեր պաշտօնականներուն մեծ մասը ձեռնասուութիւն չունի։ Պէտք է ղրկել քննիչ մարմինը և պաշտօնագիրը յղել եզմտական յանձնաժողովին։

Իսմայիլ ՄաՀիր էֆ.—Քննիչ մարմինը պէտք է անպատճառ ղրկել։ Տէրսիմի կողմերը տարիներէ ի վ

զատ՝ հրատարակուած օրաթերթին կամ հանդէսին իւրաքանչիւր թիւէն 16 ոսկի դրամական տուգանք պիտի առնուի, ընդամէնը 250 ոսկի չանցնելու պայմանաւ, և օրաթերթը կամ հանդէսը վերջնականապէս պիտի արգիլուի։ Այդ թերթերուն պարունակութիւնը ըստ օրինի պատժի արժանի ըլլալու պարագային՝ պատիժն ալ այլապէս ու ըստ կանոնի պիտի վճռուի և գործադրուի։

Յօդ. Զ.—Պաշտօնական արտօնութեամբ հրատարակուող ամէն օրաթերթի կամ պարբերական հանդէսի որուն անուան որ տրուած է անոր սեփականութիւնն է։ Եթէ յարմար է՝ կրնայ ուրիշի փոխանցուիլ։ Տիրոջը մահուանէ յետոյ ժառանգորդներուն կրնայ փոխանցուիլ։ Երբ ժառանգորդներուն մէջ օրինական տարիքը ունեցող մը չգտնուի, մինչեւ որ անոնցմէ մէկուն օրինական տարիքը լրանայ, հարկ է օրինական հանգամանքները կրող փոխանորդ մը նշանակել։ Եթէ երբէք ժառանգորդներուն մէջ չգտնուի Բ. յօդուածով նշանակուած օրինական արգելքներէն զերծ մէկը, այն ատեն օրաթերթը կամ պարբերական հանդէսը կրնայ արժամապէս հրատարակուիլ պատասխանատուն օրէնին պատասխանատուութեամբ։ Միայն թէ արտօնութիւնը՝ մէկ տարուան ժամանակամիջոցին պէտք է փոխանցուի օրինական հանգամանքներն ունեցող անձի մը։ Եթէ այդ ժամանակամիջոցին փոխանցման գործողութիւն չկատարուի, արտօնագիրը կը ջնջուի։ Փոխանցման գործողութիւնները կը կատարուին Կ. Պոլսոյ մէջ ներքին գործոց նախարարութեան, գաւառներէն՝ տեղւոյն կառավարութեան ամէնէն բարձրաստիճան պաշտօնային տրուած աղերսագրին վրայ, և Գ. յօդուածին համաձայն, ներքին տպագրական տեսչութեան կողմէ մէկ ոսկի գանձուելով նոր արտօնագիր մը կը տրուի։

Յօդ. Է.—Օրաթերթի մը կամ պարբերական հանդէսի մը անունը նոյնութեամբ կամ չփոթութեան տեղի տալու եղանակով կրճատուած կամ աւելցուած չի կրնար գործածուիլ ուրիշի կողմէ։ Սակայն տասնհինգ տարի չհրատարակուած օրաթերթի մը կամ պարբերական հանդէսի մը անունը այդ ժամանակամիջոցէն յետոյ կրնայ գործածուիլ ուրիշի կողմէ։

Յօդ. Ը.—Պէտք է որ պատասխանատու-անօրէնը առնուազն քսանհինգ տարեկան ըլլայ և Բ. Յօդուածին մէջ նշանակուած օրինական արգելքներէն զերծ։

(Շար.)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՍԱԿԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ. — Բեւերպուրգի օմ. դեսպանը Իուսիոյ արտաքին գործոց նախարարին յանձնած է Թուրք կառավարութեան պատասխանը՝ ռուսական առաջարկի մասին։ Այդ պատասխանով Թուրքիա կը յայտարարէ թէ պատրաստ է դրական համաձայնութեան մը յանգիլ՝ պատերազմական տուգանքը ամբողջովին՝ վճարելու համար, առանց սահմանագլուխի խնդիր յարուցանելու։ Իուս կառավարութիւնը կը ընդունի Թուրքիոյ այդ առաջարկը։ Կ. Պոլսոյ ռուսական դեսպան Պ. Զինովիէվ Լա Թիւրիի մէկ խմբագրին հետ ունեցած տեսակցութեան մէջ յայտարարած է թէ Ռուսիոյ առաջարկին նպատակն է Պալքաններուն մէջ խաղաղութիւնը և համաձայնութիւնը ամրապնդել։ Ակէ զատ ուրիշ ոչ է թաքուն նպատակ չունի Ռուսիա։ Նոյնի Ֆրայէ Բրեսսի Կ. Պոլսոյ թղթակցին բացատրելով, հանրային կարծիքը չատ կը զրաղի ռուսական առաջարկով։ Սահմանափակ մտքի տէր ժողովրդեան զանգուածը կը յուսայ որ Ռուսիա Թուրքիոյ պիտի չնորհէ պատերազմական տուգանքին մեծագոյնը։ Իսկ օմ. երեսփոխանները ռուսական առաջարկին հակառակ կ'երեւան։

ՀԱՄԱՀԱՅՈՂՈՎ. Կ. Պոլսոյ Ազգային Մեկ. — Թահիր-ոմոս կ'իմանայ թէ Աւստրիոյ և Թուրքիոյ միջեւ համաձայնութիւն գոյանալէն յետոյ, մեծ տէրութիւններէն ոմանք պիտի պահանջեն Համաժողով մը գումարել մայրաքաղաքին մէջ։ Եթէ Թուրքեւստլիկար վէճը չկարգադրուի, թէ այդ խնդիրը և թէ ուրիշ խնդիրներ նկատողութեան պիտի առնուին։

ԱՒՍՏՐԻԱ, ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ. — Հանրօգուտ չինութեանց նախարար Դաբրիել էֆ. Նորատունկեան աւստրիական դեսպանատունը գնայ և խորհրդակցութիւններ կատարից բրօթոքոլին ութը յօդուածներէն երեք բարեփոխալ յօդուածներու մասին, որոնք կը վերաբերին քաղիթիւլասիոններու, գաղթականութեան և առեւտրական դաշնագրութեանց խնդիրներուն։

ՄԵԾ ԵՊԱՐՔՈՍ Բեսսալի վաչա, երէկ կէս օրէն յետոյ Պալատ երթալով, Սուլթանին ներկայացաւ։

ՍՈՎՐ ԶԷՅԹՈՒՆԻ ՄԷՋ.—Լրագրական հրատարակութեանց վրայ՝ ներքին գործոց նախարարութիւնը հարցուցած էր Հալէպի կուսակալութեան թէկֆուրթլիք մէջ ստուգիւ սով ու կարօտութիւն կը տիրէ՞։ Այդ նահանգէն եկած պատասխանին համաձայն, ցորենին գինը չափաւոր է եղեր Զէյթունի մէջ։ Բաղդատմամբ Մարաշի, և նոյն իսկ Զէյթունցիները երկու ամսուան բաւելու չափ արմիք ունին եղեր։ Այս լուրը, աւելորդ է ըսել, հրատարակուած է Թագվիմը Վաղայի պաշտօնաթերթին մէջ, որ արդէն մեծ հռչակ հանած է իր նպատակաւոր հերքումներով։

ԾԵՐՄԱՆՈՑԻՆ մէջ երեկ երկու կարեւոր խնդիրներով զբաղեցան։ Առաջինը սա է թէ նախարարաց Խորհուրդին մէջ գտնուող Մերակոյտի անդամները պէտք է ներկայ ըլլան Մերակոյտին այն նիստերուն, ուր օրինագիծերու վիճաբանութիւն կը կատարուի։ Երկրորդն է. Սահմանադրութեան համաձայն՝ Երեսփ. Ժողովի անդամներու մէկ երրորդին բարձրացնել Մերակոյտի անդամներու թիւը, այսինքն 83ի։ Այս մասին վերջնական որոշում մը չէ արուած տակաւին։

ՀԵՐՔՈՒՄ.—Եհեն Կազդամ կը հերքէ Լէվանդ Հէրքլէի հաղորդած լուրը թէ Մեծ-Եպարքոսը պիտի հրաժարի իր ծերութեան պատճառաւ և անոր տեղ Քիւչիւք Սաիտ փաշա պիտի անցնի։ Ներքին գործոց Նախարարին հրաժարման լուրն ալ կը հերքուի։ Նոյն թերթը թերթը կը հերքէ Խալիլ Հիլմի փաշայի Մակեդոնիա ղրկուիլը իբր քննիչ։

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ՀԻԱՆԳՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Ատաբազարի Գարասու գիւղախումբին մէջ նոր համաճարակ մը ծագած է, ուրկէ ութը հոգի մեռած և տասը հոգի վարակուած են։ Մեռնողները սեւ գոյն մը կ'առնեն և ծնօտին մէկ մասը կը փտի։

ՌԱՂԱՐԻՐԹԻՆԵՐ.—Սամսոնի թուքքերուն, հայերուն և յոյներուն կողմէ հեռագիր մը հասած է, որով կը բողոքեն մամուլի ազատութիւնը կապակրելու համար եղած ոսնձգութիւններուն դէմ։ Այդ առիթիւ քաղաքին Սաաթխանէի հրապարակին մէջ ամէն ազգէ հազարաւոր անձերէ բաղկացած մեծ միթինկ մը գումարուեր է բողոքելու համար այս կաշկանդումին դէմ։

ԱՍՏԻՒԱՆՈՒԹԻՒՆԸ Ղալաթիոյ մէջ ձերբակալեց 40-50 անգործ և թափառաշրջիկ մարդիկ, որոնք մութ փողոցներու մէջ անցորդները կը կողոպտէին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱՅԻ ՆԱՄԱԿԸ

Եգիպտոսեն Պօղոս փաշա Նուպար հեռագրեալ նամակը գրկած է Ս. Պատրիարք Հայր.—

Բարձրաշնորհ Ս. Հայր,

«Լեւոն պէյ Յակոբեան, որդի հանգուցեալ Թագոր փաշա Յակոբեանի, զոր Ձեր Ամենապատուութիւնը ճանչցած է Եգիպտոսի մէջ, հայրենասիրական զգացումէ մղեալ, շուրջ 9 տարիներ առաջ, Հայաստանի կարեւոր պէտքի մը գործածուելու համար նուէր մը բրած էր, զոր յանձնած է Բարիզեանակ Հայ գաղութի երեւելիներէն Տեարք Ե. Թրնկրբէ, Ռ. Մարկոսեանէ և Յ. Իսքէնտէրէ կազմուած Մասնախումբի մը, խնդրելով անոնցմէ ի դէպ ժամու գոյն բաշխել Հայաստանի մէջ։ Սակայն այդ նուէրի գործածութեան մասին անոնց մէջ անհամաձայնութիւն ծագած ըլլալով, այդ գումարն առանց գործածութեան մնացած էր ցարդ։ Արդ Բարեգործական Ընդհ. Միութիւնս օգտուելով Լեւոն պէյի և այդ Մասնախմբի անդամոց հետ իր ունեցած բարեկամական յարաբերութիւններէն միջամտեց և չատ գոհ մնաց համաձայնութիւն մը յառաջ բերել յաջողելուն։ Այդ պարոններն արդարեւ սիրայօժար ընդունեցին մեր միջամտութիւնը ցոյց տալով Միութեանս հանդէպ վստահութիւն մը որոյ վասն երախտապարտ եմ, և համաձայնեցան Միութեանս յանձնելու նուիրատուութեան գումարն զեղչելով անկէ տեղի ունեցած ծախսերն և պարտաւորելով Միութիւնս որ այդ գումարին 5/6րդը. այսինքն 3436,74 Օ. ոսկւոյ բաշխէ սովատանջ հայաբնակ գաւառաց մերաղնէից և գլխաւորապէս Զէյթունի, Հաճընի, Մշոյ և Վանայ. և որպէս զի այս նպատակներն աւելի կարեւոր պէտք մը լեցնեն, յանձնարարած են մեզ գործածել զայնս մասնաւորապէս կարօտ երկրագործներու սերմացուի, երկրագործական գործիներու և մշակութեան կնդանեաց գնման համար։ Բ. Ը. Միութիւնս ստանձնեց համակերպիլ իրենց բաղձանաց և կը յուսայ որ Ձերդ Ամենապատուութիւնը որ մեզմէ աւելի ի վիճակի է գիտնալ իւրաքանչիւր գաւառի պէտքերն և կարօտութիւնն և տեղեակ է մինչեւ ցարդ ղրկուած նպատակներուն, պիտի հաճի մեզ խորհրդատու գտնուիլ և առաջնորդել մեզ, ղրկուած գումարներուս բաշխման մասին, որպէս զի նպատակներն առանց խորութեան և կողմնակալութեան կարենան բաժնուիլ։

Վստահ ըլլալով թէ Ձեր Ամենապատուութիւնն պիտի հաճի ընդունիլ մեր խնդիրքը, և որովհետեւ պէտքն ստիպողական և ժամանակն սուղ է, յանձնարարեցի Միութեանս Ընդհ. Ատենադպիր Տօք. Տաղաւարեանի որ Պոլիս կուգայ, յանձնել Ձեր Բարձր Սրբազնութեան 3136,75 Օ. Ոսկւոյ չէքն և զանազան գաւառներու նպաստից առաքման գրերն զոր ստորագրած եմ, բաց թողնելով միայն ղրկուելիք գումարներն նշանակելու տեղերն։ Եթէ Ձերդ Ամենապատուութիւնը հաճի ղրկուած ամբողջական գումարին բաշխումն ընել, Տօքթ. Տաղաւարեանը այդ գրերն ըստ այնմ պիտի լեցնէ և որոշուած գումարներն պիտի ղրկէ ըստ Ձերդ Ամենապատիւ Սրբազնութեան հրամանաց։ Արդէն յանուն իմ և յանուն Միութեանս չնորհակալութիւն յայտնած եմ Լեւոն Պէյ Յակոբեանի այս իշխանական նուէրին ի նպաստ սովատանջ մերաղնէից, որպէս նաև Տիարց Ե. Թրնկրբ., Ռ. Մարկոսեան և Յ. Իսկէնտէրի իրենց սիրայօժար աջակցութեան համար այս խնդրոյ մասին։ յուսամ թէ Ձերդ Ամենապատուութիւնն պիտի հաճի եւս յայտնել Իւր գոհունակութիւնն այս մարդասիրական գործոյն համար։

Թոյլ տուէք, Բարձրաշնորհ Հայր, որ այս առիթէն օգտուելով խնդրեմ Ձերդ Ամենապատուութենէ որ հաճի իւր պաշտպանութիւնն և օժանդակութիւնն չնորհել Բ. Ը. Միութեանս, որ առանց որ և է քաղաքական նկատումի միայն բարեգործութիւն և գթութիւն ունի իւր նպատակէտ և որ իւր կենսունակութեան պայծառացեալ տուաւ օգնութեան փութալով բաղաթիւ թշուառաց։ Բաղդ է մեզ յուսալ թէ Ձերդ Բարձր սրբազնութիւնն պիտի հաճի զայն յանձնարարել որպէս զի իւր հանակիրներուն և անդամց թիւն օր քան զօր ամի և իւր գործունէութեան ասպարէզն ընդլայնի։

Հաճեցէք, խնդրեմ, Ամենապատիւ Ս. Հայր, ընդունիլ խորին յարգանաց և անձնուէր զգացմանց հաւատիցն։

Ի Դիմաց Հայկ. Բարեգործ. Ընկ.
Ատենապետ
ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ

16 Յունվար 1908

ՏԱՐԵԼԻՑ ԱՐՓԻԱՐ ՍՐՓԻԱՐԵԱՆԻ

Ողբացեալ հանրածանօթ գրագէտին մահուան տարելիցին, փետր. 13ի օրը, խումբ մը մտաւորականներ Գահիրէի Մարմինայի գերեզմանատունը պիտի այցելեն և Մեծ-Հայուն դեռ անչիրիմ հողակոյտին վրայ ծաղկեպսակ մը պիտի դնեն։ Լուսաբեր-Արեւի նոյն օրուան թիւը ամբողջութեամբ պիտի նուիրուի Արփիարեանի յիշատակին. յայտնի գրողներ պիտի ուսնենան հոն արտայոյզ գրուածքներ։

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻ ԲԱՆՏԻ ԿԱՌԱՎԱՐՉԻՆ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴՈՐԾԸ

Ամսոյս 8ին և 9ին Կովկասեան զինուորական դատարանը քննում էր Մուրադ Խօնդաղեանի, Գեղամ Յովհաննիսեանի, Գարեգին Պապիկեանի, Յովհաննէս Աբրահամեանի և Բագրատ Բաղումեանի գործը, որոնք մեղադրւում էին այն բանում, որ նրանք անցեալ օգոստոսի 2ի գիշերը Ղարաքիլիսայում, յարձակելով Ալէքսանդրապօլի բանտի կառավարչի օգնական Իսմայել Իսմայիլ օղլու վրայ, գերել և փախցրել էին մեղադրողներից՝ Պապիկեանի կառքով դէպի Ղարսի խճուղին և սառը զէնքով սպանել էին «Բաշգեղի Ջուր» կոչուած գետակի ափին։

Նոյն ոճրի մէջ մեղադրւում էին նաեւ երեք ուրիշ անձնաւորութիւններ—Ջումշուդը, Արտաշը և Եալօնցին, որոնց սակայն ոստիկանութիւնը չեր կարողացել գտնել։

Մեղադրեալներին համաձայն զինուորական օրէնսգրքի 279րդ յօդ. սպառնում էր մահուան պատիժ։

Խօնդաղեանն ու Յովհաննիսեանը խոստովանելով իրենց մասնակցութիւնը, բացատրեցին, որ նրանք Ջումշուդի դերդմամբ, եկել էին Ղարաքիլիսա Իսմայել Իսմայիլ օղլու յետեւից, նրանից խլելու ինչ որ թղթեր, որոնք Ջումշուդի ասելով ունէին կարեւոր նշանակութիւն, բայց ոչ թէ նրան սպանելու նպատակով։ Կառապան Պապիկեանը՝ խոստովանելով, որ նա է տարել իր կառքով մեղադրեալներին և Իսմայել Իսմայիլ օղլուն մինչեւ սպանութեան վայրը, բացատրեց, որ նա ստիպուած էր անել այդ բանը, ոճրագործների մահուան սպառնալիքների ազդեցութեան տակ։ Իսկ Աբրահամեանն ու Բաղումեանը ժխտում էին իրենց մասնակցութիւնը։

Երկու օրւայ քննութիւնից յետոյ դատարանը մեղաւոր ճանաչելով Խօնդաղեանին և Բաղումեանին՝ դատապարտեց մշտական տաժանակիր աշխատանքների, իսկ կառապան Պապիկեանին, Աբրահամեանին և Բաղումեանին արդարացրեց։

Բոլոր մեղադրեալներին պաշտպանում էին փաստաբաններ՝ Ալէքսանդր Պապովեանը և Ի. Թօլուխանեանը։ (Գործ)

ԿՈՂԼԱՆԻ փոխարքայ կոմս Վօրօնցով Դաշկովի հասցէին դարձեալ հասած են համակրական հեռագիրներ Պուրիչկեւիչեան ըարքանչանքներու դէմ։ Այսպէս հեռագիրներ ղրկուեր են Վլատիկաւկասէն՝ Կովկասի լեանցիներուն կողմէ, Պաթումի մէջ գտնուող մահմեդական ազգաբնակութեան կողմէ, Թիմերիան-Շուրայի մահմեդականներէն, Ղզլարի քաղաքային առումայէն եւայլն։

ԲՐՕՍԼԻՍԻՆ Հայերը կազմած են «Եօթնակ Գեղարուեստից ընկերութիւն» անուն մարմին մը, որուն անդամներն են տեղւոյն գեղարուեստից դպրոցին աշակերտները։ Սոյն ընկերութեան նկարները և ձեռագործները աքսնէլի են և քիչ առնէնէն հրապարակ պիտի հանուին։ «Եօթնեակ Գեղարուեստից Ընկ.ը» խոստացուն է եօթը գեղարուեստներու. 1. Երաժշտութիւն, 2. Գծագրութիւն և նկարչութիւն, 3. Բանաստեղծութիւն, 4. Քանդակագործութիւն, 5. Ճարտարապետութիւն, 6. Լեզուագիտութիւն, և 7. Դերասանութիւն։

ՊԱՆԳՈՒԻ մէջ կախաղանի վճիռի ենթարկուած են Նիքօլա Գրիգորեանց և Պախիչ Պետրոսով, որոնք կ'ամբաստանուէին Մէլիգ Թանգիէվի սպանութեան մէջ։ Դատապարտեալները հանդարտութեամբ լսած են իրենց մահավճիռը, յայտարարելով որ իրենց պաշտպան-փաստաբան Պ. Պայքովի միջոցով Վերաքննիչ Ատեանին դիմում պիտի ընեն։

ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ ԵՒ ԱՌԻՄԸ.— Յնվ. 3ին, Պաքուի Թուսայեվիներու վաճառատունը կը մտնէ անձանօթ երիտասարդ մը և դարակի մը վրայ ռումբ մը դնելով կը վառէ պատրոյգը, և հայերէն՝ «փախէք», պոռալով կ'անհետանայ։ Վախէ խելագարուած գործաւորները, հրելով իրար, կը վազեն դէպի դուռը բայց տեղի ունեցած հրշտուկին պատճառով, գործաւորներու մէկ մասը կը կորէ լուսամուտներու ապակիները և դուրս կը փախի։ Կորած ապակիներու արժէքէն դուրս կը վազեն դրացի խանութպաններու գործաւորները և չհակնալով թէ ինչ է եղածը կը սկսին խմբուիլ խանութին առաջ։ Այդ ժամանակ խանութին ներսէն կը լսուի ռումբին խլացուցիչ պայթիւնը։ Տասերկու հոգի կը վիրաւորուի մէկ քանիներ թեթեւ, ոմանք ծանր, որոնցմէ մէկը՝ գրաչար մը որ պատահմամբ այդտեղ կը գտնուէր անմիջապէս կը մեռնի։ Խանութին ներսը պայթիւնը սոսկալի աւերներ գործեր էր։ Վաճառատունը կը պատկանէր Հարուստ վաճառական Աբրիւվին, որ երկու չաբաշ առաջ ստացեր է եղեր սպառնական նամակ մը որով 10,000 բուբլի կը պահանջուէր։ Նամակը ստորագրուած է եղեր «անարխիստ-կոմմունիստներ»։ Դէպքին տեղը հասեր են ոստիկանապետը և ոստիկաններ։ Ամբողջ թաղը շրջապատուած է ոստիկանութեան կողմէ։

700 ՈՍԿԻԻ ՆՈՎԱՏ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ.—Ամերիկայի Առաջն. փոխանորդ Տ. Պ. վրդ. Գաֆֆանեան վերջերս Հայաստանի սովատանջ եղբայրներուն համար, յատուկ մասնախումբի մը միջոցաւ 700 անգլ. ոսկի հանգանակած և ղրկած է Ս. Պատրիարք Հօր, խնդրելով որ այդ գումարը բաշխուի անխտրաբար՝ քանի որ հանգանակուած է առանց ո և է յարանուանական խտրութեան։

ԲՐՕՍԼԻՍԻՆԻ քղեցի ազգայինները տեղւոյն մէջ կազմած են յանձնախումբ մը որ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ դատարանի միջոցով կռուելու համար Բիլի գլխաւոր վաճառականներուն՝ հայ, թուրք և քիւրտ ազանեներու և պէկերու դէմ, որոնք բանակալութեան օրերուն այլ և այլ միջոցներու տակ գրաւած են ազգատիպ Հայուն կալուածները։ Նոյն Ցանձնաժողովը նաեւ որոշած է Բիլի կրթական մակարդակը աւելի բարձրացնելու համար՝ Ս. Կիրակոս վանքի և կամ աւելի յարմարագոյն վայրի մը մէջ կեդրոնական վարժարան մը բանալ։

ՏԻՏԼԻ-ԱԳԱՆԷՆ թղթակից մը կը գրէ Ռազմիկի.— Անգելի առամ մը տեղի ունեցաւ անցեալ գիշեր հոս. ժամը 7ին առնիները 12 զինեալ զինուորներ Մշեցի բեռնակիրներէն Աստուրի տան վրայ յարձակում կը գործեն՝ յիշեալի կնոջ պատիւը բռնաբարելու դիտաւորութեամբ։ Մշեցի Աստուրը կաղաչէ զինուորներուն՝ ետ կենալ իրենց այդ դիտաւորութենէն, քանի որ պատուաւոր ընտանիքի մը դրան առջեւն է որ կը գտնուին։ Զինուորները կը յամառին և կաշխատին դուռը կոտրել։ Աստուր ճարահատ զէնքի կը դիմէ, որ չի կրնար գտնել այդ պահուն. անմիջապէս պտիկ կացին մը ձեռք կանցնէ այս անգամ և կը հարուածէ զօրքերէն մէկուն գլխուն, վայրկենապէս գետին կը տապալէ զայն ու կը վազէ դուրս օգնութիւն աղաղակելով։ Միւս զօրքերը կը խուժեն ներս, ձեռք կանցնեն խեղճ յղի կինը։ Աստուր յիշելով կինն ու զաւակները՝ ետ կը դառնայ և կը տեսնէ զայն զօրքերու ոտքերուն տակ։ Բայց ան՝ այս պահուն կինն է գերմարդկային ճիգով մը կը վերցնէ նոյն կացինը ու կը սպանէ զօրքերէն մէկն ալ, մինչ այրն ալ կը մաքառի միւսներուն հետ, որոնք այլ ևս ճարահատ իրենց զոհերը չալկած կը փախչին։ Հազիւ քառորդ ժամ վերջ հասնելով... գիշերապահ զօրքերը՝ վիրաւորուած Աստուրն ու կինը կը փոխադրեն հիւանդանոց ուր և հեգ կինը կը վիժէ իր զաւակը։ Դէպքը ընդհանուր յուզում առաջ բերաւ, որուն նմանը Հին Բէյիմի օրով անդամ պատահած չէր)։

ՋԻՆՈՒՈՐԱԳԳԻՈՒԹԻՒՆ. — Իզմիրի չրջակայ թեմերէն Առաջնորդարանին հաղցում ուղղած էին թէ՝ ի՞նչ պիտի ընեն, զինուորը պիտի տան թէ՝ տուրք, քանի որ կառավարութիւնը սկսած է տուրքերու գանձումին։ Տեղւոյն Քաղաք. ժողովը խորհրդակցելէ վերջ որոշեց նախապէս հրաւանք տանալ կեդր. Վարչութենէն, որ արդէն, ինչպէս գրեցինք նախապէս, այս խնդրով կը զբաղի։

ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԸ ԿՈՂՈՊՈՒԱԾ. — Ռոտոսթոյէն կը տեղեկացնեն թէ՝ Յուն. 14ի գիշերը տեղւոյն Ս. Թադաւոր եկեղեցին գողեր մտնելով կողոպտեր են։ Ոստիկանութիւնը ոչ է հետք չէ գտեր մինչեւ յունուար 16, երբ Մուրատլի կայարանէն չորս գողեր կը ձերբակալուին որոնց վրայէն կը գտնուին աւետարանի արծաթ խաչեր, արծաթ կողքեր և այլն։ Ձերբակալուած գողերուն մէջ կը գտնուի Սաաւ Օհաննէս որ ծանօթ է եղեր արդէն նոյն քաղաքին մէջ, իր աւազակութեամբը։ Գողութեան օրը անագին յուզում կը տիրէր ժողովրդեան մէջ։ Բարեբախտաբար Յազնէ Օտասին (Գանձարան) չեն կրցած բանալ։ Գողցուածները կը հաշուուին 30-40 ոսկի։ Թէեւ եկեղեցւոյ քահանաները աւելի իսկ կը կարծեն, քանի որ գողցուածներուն մէջ է նաեւ Տապանակը որ հնութիւն մըն է եղեր և ուրիշ նոյնքան արժէքաւոր սկիհներ սրբատուփեր և այլն։

ԳԱՆՁԻԹԻՒԼԻ մէջ նախընթաց օր տեղւոյն հայ երիտասարդներէ ոմանք հանդիպեցան ազատական Իչխան Սապահէտտինի որ իր եղբօր հետ Մօտայէն չոգեմակոյկ կը նստէր։ Հայ երիտասարդները խանդավառ ցոյցեր ըրին և անոնցմէ մէկը յանպատրաստից հակիրճ բանախօսութիւն մը արտասանեց, որուն պատասխանեց Սապահէտտին Իչխան սիրալիր խօսքերով և չնորհակալութիւն յայտնեց Հայ երիտասարդներուն, իրենց անկեղծ զգացումներուն այս արտայայտութեանը համար։

Ս. ՊԱՏԳԵՌԱՐԳ Հայրը հրաւանք տալու Բերայի և Սամաթիոյ Թաղ. Խորհուրդներուն, որպէս զի իրենց թաղերէն պակասեալ Ազգ. երեսփոխաններու ընտրութեան ձեռնարկեն։

ՌԱԳՈՒԻ մէջ «Ընդան» անունով շաբաթաթերթ մը հրատարակելու արտօնութիւն ստացած է Պ. Ն. Իզմիրեան։

ՕՍԿԻԼԻՍ 11էն ի վեր.— Սամսոնդրութեան հռչակումէն, այսինքն յուլիս 11էն ի վեր Եւրոպայէն ու գաւառներէն Պոլիս եկած են 86,000 հոգի։

ԲԵՐԱՅԻ Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան այս կիրակի օր և արդէն չաբաթէ մը ի վեր քուէթուղթերը սկսած են բաժնուիլ թաղեցիներուն։ Նկատելի պարագայ մըն է որ այս երրորդ անգամ ըլլալով տեղի կունենայ նոյն Թաղ. Խորհուրդին քուէարկութիւնը։ Առաջին երկուքը ի՞նչ ի՞նչ ապօրինութիւններու և զեղծումներու պատճառաւ բեկանուեցան. արդ թաղեցին այս անգամ ընտրութեան միջոցին մի՛շտ ուշադրութիւն ընելու է որ քուէն տայ իր համոզումներուն համաձայն և ոչ թէ՝ ասոր անոր ստիպումներուն վրայ, ինչպէս և ոչինչ անձերու, որոնցմէ ոմանք իբրև արժանիք միայն գրամ ունին։ Բերայի թաղը գրամատէր և ջոջ թաղականներու քրոնիկագիրը, կառաւսմբի մը տակ մնալով ջանչախուեցաւ։ Գորտս ծնած էր 1841 մայիս 21ին։

ԲԱԼԻԿԷՍԻ. — Բօքլէն կրտսեր, որ յիսամեայ մը մէջ կը դարմանուէր երկար տանելի ի վեր, յանկարծամահ եղաւ։ Պուլսներ-Սիւրբ-Մէր ծնած էր 1848մայիս 16ին։

ՍԻՐԱԼԵՈՆԱՍ.— Նոթոյի մէջ երկրաշարժի երկու ցնցումներ զգացուած են, բաւական զօրաւոր։ Ժողովուրդը, անաբեկած, բացօթեայ անցուցած է գիշերը։ Նիւթական վնաս և անձի կորուստ չկայ։ Լօնթիրնի մէջ աւելի բուռն ցնցում մը պատահած է։ Ժողովուրդը բացօթեայ անցուցած է գիշերը։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ,	Յուն. 26/8	Փեսր.
Օսմ. Գոնս. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	103 33
Ամէնէն բարձր գին	»	103 38
Ամէնէն վար գին	»	103 26
Բումելի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	177 —
Ամէնէն բարձր գին	»	177 25
Ամէնէն վար գին	»	177 —
ԲԱՑՈՒՄ,	Յուն. 27/9	Փեսր.
Օսմ. Գոնս. Միացեալ 4 % Ք.Կ.	Օ. Ո.	103 32½
» » » ժամը 6ին	»	103 32
Բումելի Երկաթուղի	Ֆր.	177 —
» » ժամը 6ին	»	177 —
Ֆարափ Կ. Գոլոյ	»	426 —
Ասատ. Երկթ. Գարտթ. Ա. տերի	»	514 —
» » » Բ. տերի	»	512 —
» » բժշկղթ.	Ա. Ո.	14 67½
Շիրքեթի Խպրիե	»	38 25
Շիրքեթի Խպրիեի Համիտիե	»	1 65
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 —
Օսմ. Ծխախտ		16 —
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		6 20
» Ժուխանս		3 25
» պարտաթուղթ		490 —
Թրանսվալ	Ֆր.	60 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		313
Պալիս Գարայոյտը		440 —
Միտիլլի Պանքա	Օ. Ո.	4 —
Նեշիճի Բէօճա Թրամ. բժշկղթ.	»	2 —
Սալոնիքի Պանքա		120 —
Բարատ առանձնաշնորհեալ		28 —
» սովորական		23 —
Բարտի Խժիրի		580 —
Լաբրիոմ	Ֆր.	52 —
Զարթըրա	»	19 50
Բիւէտի Ֆոնսիէ Լիժիբսէն հին		287 50
» » » նոր		253 —

ՓՈԽԱՆԱԿԱՆԱՑ

Լոնտոնի վրայ	չէք	Ղրուշ	110 20
Բարիզի »	»	Ֆրանք	22 80
Վիէննայի »	»	Քուրոն	21 37
Հերլինի »	»	Մարք	18 70

ԴՐ. Ս. ՕՒՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՍԿԻԷԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆ ԽԱՆ

Կեդրոն գիտական, վիպական, դպրոցական եւ մատենադարանի ամէն տեսակ գրքերու

ԸՆՏԻՐ ՏՊԱԳ. ՎԻՄԱԳԻՐ ՈՒ ՏՊԱԳԻՐ

Այբբարան, տրաքերական, նամակագրութիւն, պատարան, վիպական, միջնակարգ, բարեկիր, պատուանիշ եւն. եւն.

Ցանձնարարութեանց առաջում օրը օրին ու նոյնութեամբ։

Գործառնութիւնք միշտ կանխիկ

20—20

ՄԱԶԵՐՈՒ ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ

Eau Avellane

ՏՕԲԹ. Բ. ԹԼՕՏՕՐԻՏԷՍ ՊԱԼԱՇ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԷ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒԱԾ

Պատուանշում

Գիտնական Լէոն Երինեթիի կողմէ Արծաթ շքադրամ և պատուոյ վկայական ստացած Աթէնքի 1903ի միջազգային ցուցահանդէսի միջոցին

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ, գլխու մաղերուն, պեխերուն, մօրուքին բնական գոյնը կը վերահաստատէ ստիպմանապար և ամէն երանգներով, և երիտասարդական թարմութիւն ու փայլ. կը չնորհէ, մաղերուն արմատը զօրացնելով և հերաթափութեան առաջքը առնելով։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ մորթին վրայ բիծեր չի ձգելու առաւելութիւնը ունի։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ կրկին գոյնով է. շագանակագոյն և սեւ։ Իւրաքանչիւր տուփի մէջ բացատրուած է գործածութեան եղանակը յատուկ հրահանգով։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ կը ծախուի Բերայի մէջ Պօն Մառչէ, Ղալաթիա՝ Հիսարբէյի ամուչտոտութեանց վաճառատունը, Թիւնէլի մօտ, Պոլիս՝ Գասապեան և Քեպրիմ պէդ դեղավաճառնոցները, Միջնադարեան՝ Գ. Ֆօթիատս, Պէշիկթաշ՝ Բեազիմ պէյ, ու բոլոր գլխաւոր դեղարանները, Բարիզ՝ Պ. Ա. Օթտա վարսայարդարի խանութը, Բասթիլիոն փողոց։

ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Թէսոր Սրավրահի, Բերա Մեծ Պողոտայ, թիւ 146։ 25—14

Իւրաքանչիւր տիպ գին 25 դահեկան

KODAK

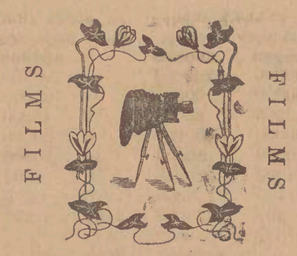

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ

ԳՈՐԾԻՆԵՐ ԵՒ ՆԻՒԹԵՐ

ԳԱՐԱԳԱՇ ԵՂԲԱՐՔ

ԲՈՐԼԻ, ՄԱՆՈ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 398 ԵՒ 474

Սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուին լուսանկարչութեան վերաբերեալ գործի

ՄՈԽՐԱՁՈՒՐԻ ՊԷՏՔ ՉԿԱՑ
ՈՐ ԿԸ ՓՏԵՑՆԷ ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆԸ ԱՅԼ

ՎԱՐԷՔԻՆԱՅԻ

ՈՐ ՆՈՐ ԿԸ ՊԱՀԷ ՁԱՑՆ

Դիւ իսլացի նշանաւոր քիմիագէտ Հերիալ Ռամարինի 75% խնայողութիւն!!! Մեծ դիւրութիւն, կատարեալ մարութիւն եւ նեղկութիւն

ԱՆԹԵՐԻՀԱԿԱՆԵՆՈՒՄ

ԵԹԷ ՓՈՐՁԷՔ՝ ԴՈՒՐ ԱԼ ՊԻՏԻ ՀԱՄՈԶՈՒԹԻՒՆ

Քանի մը մրցանակներ ստացած է զանազան ցուցահանդէսներէ, վկայագիրներ՝ զանազան կառաւներէ, տեղեկագիր պալատան քիմիագէտ Պ. Սինկրոսէ և կայս. բժշկական վարժարանի բրոֆէսէօր Տօքթ. Ճէլալեանէ։

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՏԱԿԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԳՈՕՐԻԷՐԱԹԻՒՆ ԲՈԼ. ԿԸ ԴՈՒՆՈՒԻ

Միաւոր ներկայացուցիչ Թուրիոյ եւ Պուլկարիոյ համար

ԲԱԲԱԵՕԱՆՆՈՒ, ՖՕԼԱՍԻ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պաղատ խան, թիւ 7, Կ. Պոլիս

ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒՒՆ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԵՋ 50—41

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ,

ՌՕՍԻՈՅ ԿԱՑՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին. Պետերսպուրգ

Ընկերութիւնը, իր խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արտադրութիւնք, համբարձութեան պատասխանատուութիւն, երկաթուղիի եւ յանձնարարութեան փոխադրութիւնք եւ ցուցափեղկի ապակիներու խորտակումներուն դէմ։

Ընկերութեան գրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10,666,666 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	162,600,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	460,946,000 »
1906 տարուան մէջ գանձուած ապահովագրին. տոկոս	75,130,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել

Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին. Ազատեան խան Վոյվոտա Ղալաթիա։

Պոլսոյ գործակալութեան, Տիրիզզատէ խան Աչը Էֆէնտի ճատէսի, թիւ 26։

Ցնորէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄԻԶ 11 50—16

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ

ՆՈՐ ՑԱՑՏԱԳԻՐ

Կայս. կառավարութեան բարձր հովանիին տակ ապատանող դաղթականներու գլուխդման ծախքին համար Երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը այսուհետեւ ամէն ամսոյ սկիզբը պիտի կատարուի։ Պարգեւ շահող տոմակները ամբողջ տարի մը պիտի կրնան մասնակցիլ վիճակահանութեանց։ Ամբողջ տոմակներու արժէքին հարիւրին ութսունաւորինը պարգեւներու և ամորթիներու պիտի յատկացուի։ Ուստի սոյն վիճակահանութիւնը հետեւեալ կերպով բաժանուած է։ Նոր կազմակերպութեամբ տոմակներուն թիւը պիտի ըլլայ 250,000, և. ասոնցմէ 62,500 թիւ պարգեւ ու ամորթի պիտի շնորհի։ Ինչպէս կ'երեւի ասոնց հետ ապահովուած յայտագրին, մեծ պարգեւը 12,000 ոսկի է, և. անկէ զատ երկու, երեք, չորս, հինգ և վեց հազար ոսկի նպաստաւոր պարգեւներ ալ կան։ Տոմակները զանազան տարբերաժանումներ ունին. ամբողջ, կէս, մէկ քառորդ և մէկ ութերորդ։ Ամբողջ տոմակին գին նշանակուած է երկու օսմ. ոսկի, կէսին՝ մէկ օսմ. ոսկի. քառորդին՝ կէս օսմ. ոսկի և մէկ ութերորդին՝ մէկ քառորդ օսմ. ոսկի։ Տոմակներուն դիրքերուն մը ըլլալու հարար՝ կէս. քառորդ և մէկ ութերորդ տոմակներուն մէկ մասը չբլլ թիրաժի յատուկ երեքական կարի բաժնուած է։ Թիւրեալ կատարելագործ տոմակները՝ մէկէնին 19 դրուշի հաշուով՝ կէս տոմակներուն գինը 72 դրուշ է, մէկ քառորդինը՝ 36 դրուշ, իսկ մէկ ութերորդինը՝ 18 դրուշ։ Երկրագործական Պանքայի կեդրոնատեղիէն և կամաւորներ գլուխը գտնուող մասնաճիւղերէն մեծաքանակ տոմակ գնողներուն հետեւեալ զեղչերը պիտի ըլլան. մէկ անգամէն 10 ոսկիի տոմակ գնողներուն %ին 7. մէկ տարուան ժամանակամիջոցին՝ 1001 ոսկիի տոմակ գնողներուն %ին 8, 2001 ոսկիի տոմակ գնողներուն %ին 9. 3001 ոսկիի տոմակ գնողներուն %ին 10ը, և 10,001 ոսկիի տոմակ գնողներուն %ին 12. 12րդ թիրաժը պիտի կատարուի 1324 փետր. 1ին, Հանրօգուտ Շինութեանց Նախարարութեան պատասխանատուութեան ներքոյ Պանքայի Վարչական Խորհուրդի անդամներուն, հաշտակալին և ելմտական, հաշտակալութեանց Ատենապետ և Օսմ. Կայս. Պանքայի կողմէ կազմուած պատասխանատու կազմուած մասնաւոր ժողովոյ մը։

1324 տարուան յատուկ Երկրագործական Պանքային վիճակահանութեան յայտագիրը

Ա. ԹԻՐԱԺ (Մարտի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	600000	600000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2170000

Բ. ԹԻՐԱԺ (Ապրիլի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Գ. ԹԻՐԱԺ (Մայիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Դ. ԹԻՐԱԺ (Յունիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Ե. ԹԻՐԱԺ (Յուլիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Զ. ԹԻՐԱԺ (Օգոստոսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Թ. ԹԻՐԱԺ (Սեպտ. սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Ը. ԹԻՐԱԺ (Հոկտեմբ. սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Թ. ԹԻՐԱԺ (Նոյեմբերի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Ժ. ԹԻՐԱԺ (Դեկտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	500000	500000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2070000

ԺԱ. ԹԻՐԱԺ (Յունվ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	600000	600000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2170000

ԺԲ. ԹԻՐԱԺ (Փետրվ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմտ.
1	1200000	1200000
1	500000	500000
1	400000	400000
1	300000	300000
1	200000	200000
10	100000	1000000
20	40000	800000
65	20000	1300000
300	10000	3000000
750	4000	3000000
1250	800	1000000
21800	200	4320000
24000		17020000

ՀԱՍՈՑ

	Ոսկին 100էն
Ուրբաթիւրդ երկու օսմ. ոսկիի արժէքով շրջաբերութեան հանուած երկու հարիւր յիսուն հազար տոմակներուն փոխարէն արժէքը	50,000,000
	50,000,000

ԾԱՌԵՐ

	Ոսկին 100էն
Շահող թիւերուն համար արուելիք հարիւրին 5ը	37,51[illegible]
Գործակալներու Ընտանեաժողովին պատկանած հարիւրին 7ը	8,500,000
Վերին և վարչութեան ծախքերուն փոխարժէքը եղող հարիւրին 8ը	3,990,000
	50,000,000

50—35 ԲՕԼ. Է. ՇԷԼԱՄՕՆՕՅ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջին վիճակահանութեան 24000 թիւերը փետր. ամսուն մէջ հետեւեալ կերպով պիտի հաւուին վեց օրեն։

Առաջին օր, 1 փետր. 1324, կիրակի

Հատ	Ոսկին 100էն	Դրամ
2	100000	200000
4	40000	160000
15	20000	300000
50	10000	500000
125	4000	500000
204	800	163200
3600	200	720000
4000		2543200

Երկրորդ օր 5 փետր. 1324, հինգշաբթի

Հատ	Ոսկին 100էն	Դրամ
2	100000	200000
4	40000	160000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
209	800	167200
3600	200	720000
4000		2447200

Երրորդ օր 10 փետր. 1324, երեքշաբթի

Հատ	Ոսկին 100էն	Դրամ
1	100000	100000
2	40000	80000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
212	800	169600
3600	200	720000
4000		2269600

Չորրորդ օր 15 փետր. 1324, կիրակի

Հատ	Ոսկին 100էն	Դրամ
2	100000	200000
4	40000	160000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
209	800	167200
3600	200	720000
4000		2447200

Հինգերորդ օր 19 փետր. 1324, հինգշաբթի

Հատ	Ոսկին 100էն	Դրամ
2	100000	200000
4	40000	160000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
209	800	167200
3600	200	720000
4000		2447200

Վեցերորդ օր 26 փետր. 1324, հինգշաբթի

Հատ	Ոսկին 100էն	Դրամ
1	1200000	1200000
1	500000	500000
1	400000	400000
1	300000	300000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
207	800	165600
3600	200	720000
4000		4865600

Տոմակները կը ծախուին Երկրագործական Պանքայի կեդրոնատեղին, կամուրջին մասնաճիւղը և սեղանաւորի խանութները։

ՇԻՐԲԷԹԻ ԽԱՅՐԻՆ

Իւշեիւզ Եերմի պէյ աէնէսի իչուն Շիրքէթը Խայրիէսի ազատմնա լուզումը օրան գրբթասիէնին պիլիմնագասա միւսպահա իսիլէնմի Հիէմիլէ միւնագասեա տասիրլ օլմագ վէ տահա պիհատէ մալիւմաթ ալմագ իսթէեէնլէրին Շիրքէթը մէզքիւրէ իտարէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

21 Բեանունը սանի 1324 3—4

ԱՄԷՆ ՏԵՂ

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Կովկասի հանքային ջուրերը, Ռուս կառավարութեան կողմէ արտօնուած և ծախուած, «Նարզան և Խսէնթուքի թիւ. 20» անունով։

ՆԱՐԶԱՆԸ այնպիսի հանքաջուր մըն է որ արիւնը կը մաքրէ և ֆիզիքական ուժերը կը կազդուրէ։ Միզանցքի քրոնիկ հիւանդութեանց և աւազախտի և ուրիշ հիւանդութեանց դէմ ազդեցիկ է։ Սխորժակ ալ կը զրգռէ։ «Խսէնթուքի թիւ. 20» լաւագոյն հանքային ջուրն է սեղանի համար։ Ստամոքսին թթուութիւնները կը չեզոքացնէ և մարսողութիւնը կը դիւրացնէ։ ՆԱՐԶԱՆ ԵՒ ԷՍՍԷՆԹՈՒՔԻ թիւ. 20 պաշտօնապէս արտօնուած են բժշկական հեղինակութեանց կողմէ։

Գլխաւոր մթերանոցը և գրասենեակը կը գտնուին Պոլիս, Տիվան Եոլու փողոց, թիւ. 144, թէ՛ մեծաքանակ և թէ փոքրաքանակ կը ծախուին մեր առաջին յանախորդներ «թի էքսնանդիք Բօ-Օրէրթիվ Սօսայթի լիմիթիտ»ի քով, բոլոր դեղատուները, ճաշարաններու, նպարավաճառանոցները և այլն։ Նոյնպէս մեր մթերանոցին մէջ կը ծախուի Թաշտէլէնի ջուր, կառավարական քննիչի սակ։

Միակ ճիրկս պատուիրել ամբողջ Թուրքիոյ, Եգիպտոսի եւ Ցուսասանի համար։

50—35 ԲՕԼ. Է. ՇԷԼԱՄՕՆՕՅ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սեպտ 20 թուականի Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նապլը խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Բօօքէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սատօք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահնէ Գարու թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէֆիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Ամիլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գարու Իզմիր փողոց.
Գատրգիւղ, Ալեքսանդր Անասթասիատիս չուկայի հրապարակ.
Գատրգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճատէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բէրա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճատէսի, թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Ռէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկելիտ... բանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Բէյլէճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԱՆԱՏՈԼԻԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Սրթուեկութիւն կառախումբերու 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրեն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Դարձ. 223 խառն Ա.Ռ. Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Դարձ. 224 խառն Իր. Ժ. Վ.
12 —	մկն. Էսկի-Շէհիր	ժմն.	3 —
12 42	» Կէօքճէ Քըշլք	մկն.	2 20
1 39	» Սապանճը Բունար	»	1 38
2 33	» Աւլաեունա	»	12 42
3 14	» Զէքիւրլէր	»	11 53
4 11	» Տէօյէր	»	11 05
4 40	» Խոսանիյէ	»	10 20
5 04	» Համամ	»	9 53
5 14	» Կոզլիկէօյ համամ	»	9 44
5 41	ժմն. Աֆ. Գարա Հիսար	մկն.	9 13
6 01	մկն. Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն.	8 53
6 41	» Պէօյիւք Զօպանլար	»	8 20
7 36	» Զայ	»	7 33
8 21	» Իսհագլու	»	6 46
8 45	» Եասսիան	»	6 15
9 16	» Աք Հէյիր	»	5 53
9 48	» Ազարի քէօյ	»	5 13
10 30	» Զավուշճը քէօյ	»	4 35
11 08	» Իլկին	»	4 03
11 55	» Գասարը-Խանը		3 09
12 50	» Սէբայ-Իսի	»	2 27
1 22	» Մէյլան	»	1 47
2 22	» Բունար-Պաշը	»	12 42
3 —	ժմն. Գոնիա	մկն.	12 —
Իրթ.			Առա.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒԻՐԻ

ԵՐԹ Դարձ. 123 ա... Ա.Ռ. Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Դարձ. 121 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
1 —	մկն. Էսկի Շէհիր	ժմն.	11 —
1 44	» Աղ Բունար	մկն.	10 18
2 24	» Ալբիւ Քէօյ.	»	9 46
3 4	» Պէյլիք Ախուր	»	8 58
4 9	» Սարիքէօյ	»	8 1
4 58	» Գիչէր	»	7 4
5 35	» Սասիլէր	»	6 27
6 9	» Պէյլիք Քէօփրիւ	»	6 —
7 3	» Բօլաթլի	»	5 16
8 21	» Մաշի Քէօյ	»	3 49
9 15	» Աէնէման Քէօյ	»	2 47
10 Իրթ.	ժմն. Էնկիւրիւ	մկն.	2 — Առա.

ՀԱՄԻԷՏԻ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Դարձ. 424 խառն Ա.Ռ. Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Դարձ. 421 խառն Ա.Ռ. Ժ. Վ.
7 15	մկն.	Համիտիէ	ժմն. 5 03
7 32	ժմն.	Ատա-Բազար	մկն. 4 45

ԱԼԱՇԵՀԻՐ - ՖԻՕՓԱՀԻՍԱՐ

ԵՐԹ	Ա.Ռ. 322 խառ. Ա.Ռ. Ժ. Վ.	324 խառ. Իր. Ժ. Վ.
Կայարան		
Ալաշեհիր մկն.	2 35	12 45
Քէօփրիհիսար ժմն.	2 55	1 05
ԴԱՐՁ	Ա.Ռ. 321 խառ. Ա.Ռ. Ժ. Վ.	323 խառ. Իր Ժ. Վ.
Կայարան		
Քէօփրիհիսար մկն.	2 —	12 05
Ալաշեհիր ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՑՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 44 խառ. Ա.Ռ. Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. Թ. 41 խառ. Ա.Ռ. Ժ. Վ.	Թ. 43 խառ. Ժ. Վ.
առա. 12 32 իր. 7 45	մկն.	Քարաքէօյ Կոմուրչ	ժմն. 4 44	առա. 11 55 իր.
12 52 8 05	ժմն.	Հայատէ Փաշա	մկն. 4 24	11 15
1 22 8 15	մկն.	» »	ժմն. 4 12	10 54
2 37 9 29	ժմն.	Բէյճիք	մկն. 2 58	9 50
3 45 9 40	մկն.	»	ժմն. 2 44	9 39
3 06 10 01	»	Թուշլա	մկն. 2 24	9 17
3 28 10 24	»	Կէչլիք	» 2 02	8 55
3 05 10 48	»	Տիլ Իսքէլէսի	» 1 33	8 26
4 — 10 58	»	Քասկոնճիլ	» 1 19	8 16
4 16 11 17	»	Հէրեքլի	» 1 08	8 06
4 37 11 39	»	Եարիմճա	» 12 41	7 42
4 49 11 51	»	Թիլքիսլա Զէֆիրիյէ	» 12 29	7 30
4 59 12 02	»	Ցէրքիսլի	» 12 18	7 21
5 13 12 18	ժմն.	Իզմիտ	մկն. 12	7 06
5 38	մկն.	»	ժմն.	6 41
6 11	»	Գեբզէ [illegible]	»	6 10
6 39	»	Սապանճա	»	5 41
7 03	»	Հասքոյ	»	5 25
7 44	»	Կէյվէ	»	4 32
8 04	»	Աք Հիսար	»	4 10
8 33	»	Մէքտէպ	»	3 45
8 57	»	Լէֆքէ	»	3 13
9 32	»	Վէզիր Խան	»	2 38
10 12	ժմն.	Պոլիճէքի	մկն.	2 02
10 24	մկն.	»	ժմն.	1 50
11 32	»	Քարաքէօյ	ժմն.	1 —
12 13	»	Պոզեիւք	»	12 24
12 59	»	Իսնիքիւ	»	11 48
1 29	»	Զուքաբ Հիսար	»	11 16
իր. 2 07	ժմն.	Էսկի Շէհիր	»	10 40 առա.

WILSON LINE
HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՈՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՕ

Ընդմէջ Հալի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Ալպանս	1069	Տիրս	4311	Հիրատլիք	1531	Մարտելլա	3709	Սարֆօ	1119
Ալէքթ	3807	Տանիա	938	Լիմասոլ	3720	Միքտաս	3557	Տէրեա	1785
Անէէս	1541	Տարս	2383	Հարաքիթ	1600	Մէլ	1057	Սիլվիա	119
Աքիսաքս	2277	Տրանս	1718	Հասանէց	595	Մանդէպելլա		Սիրա	1203
Գլասգոս	1823	Տիմոս	504	Բանգ	2354	Մաւրիլլա	3419	Բասսա	1323
Գարտոնա	1364	Իզար	3464	Բասան	5540	Նէր	1933	Բ. Ուիլլիամ	1546
Գրիֆալ	4481	Իլասգաս	1520	Ջիրնա	1080	Օսիս	4100	Բանգ	2337
Դիլաս	1371	Էրտաք	1841	Գիլէս	1058	Խիֆտլիք	4036	Բալէս	1470
Գասլիրա	1287	Ֆիրաս	854	Գուլբինս	2307	Օրլանս	1555	Օլարլիս	242
Գասքէ	1244	Ֆիրնլանտ	1823	Գոնիա	1700	Բալէրմ	1687	Վասա	1914
Գաղլ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէս	1053	Բալլ	510	Վալ	1989
Զիրանիս	2729	Ֆրանսիսքօ	4582	Լէբանիս	2272	Բիսալիս	3329	Վալիտաւն	2331
Սուէքիս	1831	Կալիլիս	3060	Լիվրանս	1643	Բիսալտա	1558	Նէտա	1350
Գալատասա	4235	Կիլիանս	1143	Լարէնս	3191	Բալլ	1613	Զեբա	1200
Գանկ	2905	Կօզ	1011	Մալտա	724	Բանէս	1789	Թաբ	
Գրաս	895	Կրանս	1695	Մարինկ	1273	Բաղտաքիս	136	Մալտ	

Ընդհանուր փոխադրավ Հալէն հոս նոստած են.

Քօլեկիօ չոգենաւը, նաւապետ Պրանթըն։

Լարենգօ չոգենաւը, նաւապետ Կրիչաս։

Ընդհանուր փոխադրավ Հալէն հոս իր ապասուին

Միքասս չոգենաւը, նաւապետ Թօրր փետր. 10ին։

Դիմել Գործակալներուն Ֆ. ՀԱԼՏ ԷՆԴԻՋՕՏ

Թիւ 22—24, Թիւրլիւք Մելէթ խան, Ղալաթիա 10 50—25

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՑՑ ՏՈՒԱԻ ԹԷ

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹ

Ինքնին կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար։

50—15

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԳ.— 1904ի 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ յուն. 1էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 5 կտրօնին տոկոսը պիտի վճարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի կիշէներէն, Ղալաթիա ամէն օր, ժամը 1էն մինչեւ 2½, կէսօրէն յետոյ, բացի կիրակի օրերէ, իսկ ուրբաթ օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէսօր։ Կտրօններուն փոխարէն, որոնց պէտք է ընկերանան թուակիր պօրտրօներ, պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը. իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ այդ ընկալագիրը պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. պանքայի Մնտուկին, Ղալաթիա։

Կ. Պոլիս, 31 Դեկտ. 1908

* * *

ԱԶԳ.— Մաքսային 4% փոխառութեան պարտաթուղթերու տէրերուն կը ծանուցուի թէ յունուար 1էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 12 կտրօնին տոկոսը պիտի վճարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիշէներէն, ամէն օր ժամը 10էն մինչեւ 2½ կէս օրէ յետոյ, բաց ի կիրակիներէ, իսկ ուրբաթ օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէս օր։ Կտրօններուն և ամօրթի ելած պարտաթուղթերուն փոխարէն, որոնց կ'ընկերանան թուակիր պօրտրօներ, ընկալագիր մը պիտի յանձնուի պարտաթուղթի տէրերուն։ Այդ ընկալագիրը, իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Մնտուկին, Ղալաթիա։

Կ. Պոլիս, 31 դեկտ. 1908

* * *

ԱԶԳ.— 1901—5ի 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ յուն. 1էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 7 կտրօնին տոկոսը պիտի վճարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիշէներէն, ամէն օր, ժամը 10էն մինչեւ 2½ կէս օրէ յետոյ, բացի կիրակիներէ, իսկ ուրբաթ օրերը՝ ժամը 10էն մինչեւ կէս օր։ Կտրօններու փոխարէն, որոնց պէտք է ընկերանան թուակիր պօրտրօներ, ընկալագիր մը պիտի յանձնուի պարտաթուղթի տէրերուն։ Այդ ընկալագիրը, իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ, պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Մնտուկին, Ղալաթիա։

Կ. Պոլիս, 31 դեկտ. 1908

* * *

ԱԶԳ.— 1896ի 5% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յուն. 1էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 25 կտրօններուն տոկոսը կը